Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз

154 (5104). ШОАТТА, 25 декабрь 1971 шу.

Мах 2 кап.

Дукххача шерашка денз Ермоловски элеваторе шофер волаш къахьегаш хьавоагIа Данаев Абдулла. Йоккха опыти лакха говзали йолаш ва из. 120—130 процент кхоачашъю цо смении нормаш. Абдуллас лелаеш йола автомобиль цIаккха ехан балха йоацаши хилац.

«Знак Почета» яха орден еннай Данаев Абдуллана.

СУРТА ТIА: А. Данаев.
Я. Цуева сурт.

ХИМИКИЙ ГIУЛАКХАШ

Грозненски химически комбината коллективо товарни продукци арахецара шера план 21 декабре кхоачашъяьй. Ер шу чакхдалалехьа планагIа лаьрхIачул совгIа 25 миллион сома маьха фенол, полиэтилен, ацетон, спирт, кхыйола продукци арахецаргья химикаша. Продукцена реализаци яра план 25 декабре кхоачашъе лерхI цар. ТIадоагIача шера чотах спирт арахецаш я Дронкин Владимир Михайлович керте латтача цеха коллектив.

ХIанз пятилетка шоллагIча шера керда социалистически декхараш тIаэца кийчлуш ба химикаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ГIишлой материалаш еча Аргунски завода къахьегамхошта кердача шера совгIат кийчдеш я «Чечингушводстрой» треста № 5 йолча ПМК коллектив. Хьалдаь доалаш латт 127 квартира йола цIа. Шоаш денна дош кхоачашдара дерригa низаш тIадахийта къахьегаш я цига штукатурка еш йола Скибицкая Любовь Николаевнас кулгалду штукатурий бригада.

ШУ ЧАКХДОАЛАШ ЛАТТ

КАРАГIДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБАЦ

Дикача къахьегама толамаща чакхдоаккхаш латт пятилетка хьалхара шу «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Цхьайтта бетта планал совгIа цар реализаци яьй 242 эзар сома маьхерча продукцена, хIаьта планал совгIа даьккха мехкдаьтта 8,8 эзар тонн я. Укх бетта чотах яьккха газ 19,4 миллион кубически метр я. Къахьегама овсарле соахка укх хана хиначул 5,7 процент лакхъеннай. Цун керттера дар да къахьегам кхетамца вIаштIехь а баьккха тха управлене мехкдаьттахоша, инженерно - технически болхлоша, Грозненски бурувтохара балхий управлене бурувдеттараша шоай хьинар кхо ца деш къахьегар. Грозненски бурувтохара балхий управлене бурувдеттараша мехкдаьтта кIеж теха ши скважина хьеннай тха управлене мехкдаьтта доахарашка. Цу шин скважино укх шера денна «Iаьржа дошув» 93,5 эзар тонн я.

Белгальяьнна дика къахьегаш я мехкдаьттеи гази йоахача управлене цхьоалагIчеи шоллагIчеи районни инженерно - технологически службай коллективаш. Цар укх шера чакхъяьккхай 35 геолого-технически мероприяти. Уж бахьан долаш хьадоаккха мехкдаьтта 101 эзар тонн дукхагIа хиннад. Цу масалаша къаьгга хьахьокх мехкдаьттахой коллективо паччахьалкхен плани тIайица социалистически декхараши кхоачашдара ерригa ший торонаш оарцагIъяьха хилар.

Мехкдаьтта доахарий бокъонца бола гIончаш ба скважинашта лаьттан кIалха ремонт ераш. Дика болх бу мастер В. Лукьянов керте латтача скважинашта лаьттан кIалха ремонт еча бригада. Цо 11 бетта план 104.7 процент кхоачашъяьй. Кхы а дикагIа да мастера А. Баранова керте латтача бригада толамаш. ХIанзалехьа скважинашта ремонт яра шера план кхоачашъяьй цо.

Ремонт яр а балхаш сихдарах, скважинашта ремонт еш йоаккха кIезигъярах, скважинех пайда эцара коэффициент дикка лакхъярах, паччахьалкхенна кхоадьл итташ эзараш сомаш.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лоац И. Г. Величко керте латтача мехкдаьтта дIаухийтача цеха коллективо. Ер шу доладелча денз планал совгIа дIадахьийта «Iаьржа дошув» 11,5 эзар тонн я.

Хьадоаккхача мехкдаьттагеи газагеи дIабода мах лохбарах, планал совгIа мехкдаьттеи гази даккхарах, планагIа лаьрхIачул совгIа дукххача маьхерча продукцена реализаци ярах, организационно-технически мероприятеш дукха чакхъяхарах «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахой коллективо укх шера паччахьалкхенна планал совгIа 310 эзар сом пайда баьб.

Кердача структурагIа тха управлени болх бе йолаелча денз производственни гIулакхаш деча базана хьалхашка оттадаь керттера декхараш да хIара скважинага ритмично болх байтар, болх беш мел йолча участкашка цахаддаш электроэнерги хилийтар, скважинашта лаьттан кIалха еш йолча ремонта дикал лаккъяр, ший ханнахьа керда скважинаш болх бе йолаялийтар. Цу декхарех дика лоархIаю С. Н. Рубаник керте латтача производственни гIулакхаш деча база коллектив. Массайолча участкашкара болх ритмично дIагIоргболаш гIулакх вIаштIехьдаьккхад цо.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба тха управлене мехкдаьтта дIаухийтача цеха слесарь А. С. Любимцев, скважинашта капитальни ремонт ю бурувдеттар Н. Дорофеев, мехкдаьттеи гази йоаха оператор У. Уматгиреев, сварщик В. Лукьянов, слесарь А. Шевченко, кхы дуккха бараш а. Цар массане а шера шоаш тIайица хинна социалистически декхараши паччахьалкхен плани дикка тIехкхоачашъяьй хIанзлехьа.

Е. ИВАКИНА,
«Горскнефть» НГДУ планови отдела начальник.

Толамаш дика да

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра яхье яьнначa В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе хьалха латтачарех я Бычкова Раиса Аверьяновна керте латтача йиълагIча цеха коллектив. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара шера план 21 декабре кхоачашъяьй цо. Укх юхедисача денoшка планал совгIа арахецаргья итташ эзараш сома маьха продукци. Белгал даккха доагIа цу цехана чуйоагIача пхе установка технологаша а шера план дикка тIехкхоачашъяь хилар. Царна юкъе хьинаре къахьегарца белгальяьнна я Кузьмин Александра, Агафонов Владимира кулгалдеча установкай коллективаш.

З. ДОШУХАНОВА.

КЕРДАДАР ЛЕХАРАШ

Соахк хьажаре дакъа лоацаш хилар тха автотранспортни конгора рационализатораш.

Нагахьа санна соахк 3 эзар сом экономически эффективность йола 64 рационализаторски предложени производствана юкъейихьаяле, укх шера рационализаторий гIулакхаш дикка дикагIа лел. Соахк санна укх шера а хьажаре дакъа лоацаш ба тха рационализатораш. Шеко йоацаш ала йиш я, царна доккхий гIулакхаш карагIдувл, аьнна. ХIанзлехьа итташ башха-дика кердадараш балха юкъедоаладаьд цар. Цу технически кердадараша болх аттача а боккхаш къахьегама овсарле дикка лакхъяьй.
галхой. Цар йоагIаш йола

Рационализаторий балха юстара яц АТК технически совет, кулгалхой. Цар йоагIаш йола йоакхо яр бахьан долаш творчески къахьегараш тIехь-тIехьагIа дукхагIа хул. Нагахьа санна рационализатора кийч а яь ший предложени хьачуелча 3 ди далалехьа из пайдана я-яц а хьежа, техка авторга хоам бу. Цул тIехьагIа из балха юкъехьолга кхы гоадац. ХIаране шийна дагадехар, ший кайоалар а ца деш техсовета новкъосталца оттаяь рационализаторий юкъарча собране тIайицача планагIа болх бу тха рационализатораша. Цар рацпредложенеш тIаерзаяь я цкъа болх баь машенийн тракторийн оатхалаш юхаметтаоттаяра.

Автотранспортни конторе дикагIа вола рационализатор Найденко Иван Максимович. 11 рацпредложени еннай цо. Производствана цар 701 сом пайда баьб. Иштта къахьегаш ва 393 сома маьха 6 рацпредложени балха юкъейихьа Федоров Владимир Никитович, кхыбараш. ХIаьта Сигаев Александр Ивановича нийсса творчески къахьегаш цхьаккха а вац. Духхьал 11 бетта ворхI башха-дика технически кердадар балха юкъедихьад цо.

ДIахо йодача хана а из болх баь шоаш Iоаьича опытахи производства торонехи бизза пайда а нийбеш кхы а хьинарегIа къахьегарга тха рационализатораша.

Г. КИРСАНОВ,
«Грознефтехимзаводы» объединене автотранспортни контора рационализаце инженер.

Тоаде общественни Iилмаш хьехилга

Марксистско - ленински теори дегIайоалаяра актуальни декхадисциплинаш хьехилга КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа дIахо эргадаьккха тоадара дешашта яр Москве 23 декабре чакхъяьнна мехка лакхерча дешара заведеней общественни Iилмай кафедрай заведующей Ерригсоюзни совещани. Цунна юкъе дакъа лоацаш хилар иштта союзни республикай компартей ЦК-ай, парте крайкомийн обкомийн отделий заведующеш, Iилматохкама учрежденей кулгалхой, вузий парткомий секретараш, кхыбола идеологически болхлой.

Пленарни секционни заседанешка ладийгIар цIи хезача советски Iилмахоша - историкаша, философаша, экономисташа, Iилма педагогически общественноста викалаша яьча бIаь совгIа йолча докладагеи хоамагеи.

Совещане шерра а творчески а дийцар тохкамаш дарцеи советски общество экономически социально-политически дегIаахара эгтара лоархIамегIа йола проблемаш лакхерча школе хьехаш хиларцеи дувзаденца дола теоретически практически дешаш. Къамаьлаш деча хана белгалдаьккхар хургболча специалистий коммунистически мировоззрени хьахилийтара, уж идейно чIоагIбара, керда общество хьаергйола тешшаре а бIубенна а нах хургболаш кхетам балара общественни Iилмай лоархIам лакхлуш хилар.

Совещане белгалдаьхар халкъа боахама эша лакха квалификаци йола кадраш дIахо а идейно-теоретически дикагIа кийчъяра, вузий кафедрай тохкама болх шер а кIоарг а бара, цар балха координаци яра тIадерзадаь хьадда дола гIулакхаш.

Совещанена юкъе дакъа лоацаш хиенараша моаршал хоатташ письмо дахьийтар КПСС Центральни Комитетага.

Совещане балха юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара М. А. Суслова, Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара П. Н. Демичева, КПСС ЦК Iилмаи дешара заведенейи отдела заведующе С. П. Трапезникова.

(ТАСС).

Вежарашха йолча мехкий викалий совещани

21—22 декабре Москве хилар Болгаре Халкъа Республика, Белорусски Советски Социалистически Республика, Венгерски Халкъа Республика, Германски Демократически Республика, Куба Республика, Монгольски Халкъа Республика, Польски Халкъа Республика, Румыне Социалистически Республика, Советски Социалистически Республикай Союза, Украински Советски Социалистически Республика, Чехословацки Социалистически Республика викалий совещани, из хьежар къахьегам дунен халкъашта юкъе вIаштIехьбаккхара хьакъехьа дIахо а вIаши гIулакхаш леладарца дувзаденнача дешашка.

Парте райкома пленум

Самардийнахь КПСС Грозненача Ленински райкома пленум хилар. «КПСС XXIV съезда дIаледахарашка хьежжа партийни организацеша шоаш тIайийо решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабара а, тахкара а болх вIаштIехьбаккхарах» доклад йир парте Ленински райкома хьалхарча секретара нов. Галковас.

Района предприятеша 11 бетта ерригача продукцена реализаци яра план 101,2 процент кхоачашъяьй, — аьлар докладчика. Шера план хIанзаехьа кхоачашъяьй «Красный молот» завода, Грозненски хIамаш тегача объединене, Грозненски консервни заводо.

Цу предприятей парткомаша шоаш тIайийо решенеш кхоачашъяра ца хаддаш тIахьожам лоаттабу.

Докладчика белгалдаьккхар цхьайолча парторганизацешка тIайийо решенеш хоадамболаш ца хилар, уж кхоачашъе езараш белгалбахац. КПСС XXIV съездо дIадеххача тайпара тIайийо решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабац консервни завода, СМУ-4, ПТУ № 6, райотдела милице партийни организацеша.

Пренех къамаьлаш даьча МВД партийни комитета секретара А. Кудаева, маьххьеча комбината мастера Ахматхановас, пединститута парткома секретара З. Гойговас, кхычар дийцар КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа партийни организаце тIайийо решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабарахи из болх тоабарахи шоаш деш долчох.

ТIеххьарча пленума решенеш кхоачашъярах информаци йир секретара нов. А. Н. Януркаева.

«Социалистически яхь вIаштIехьйоккхилга дIахьо тоадарах бола КПСС Центральни комитета соцам кхоачашбара гIулакх консервни заводе, чхьагIара-конъячни комбинате, № 3 йолча Грозненски автотранспортни предприяте во лелаш хилар белгалдаьккхадар сентябрь бетта хиннача парте райкома пленума. Цу предприятей партийни организацей кулгалхоша информаци йир социалистически яхь вIаштIехьдаьккхара цу юкъа шоаш баьча балхах.

Организационни дош дийцар пленуме. Парте райкома шоллагIа секретарь нов. Пискунов ший балхара мукъавалийтар. Парте райкома шоллагIа секретаралле бюро членаллеи хержар А. А. Варибрус. Дийцача дешах лаьца шерра соцам тIайицар пленуме.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

«Марс-3» яха автоматически станци. ТАСС фотохроника.

Хьалхарча мугIаре

Наурски района «Красное знамя» колхозе шерагара шерага лакхлу боахаме хьайбай продуктивность, паччахьалкхенга дукхагIа йохк шура, дулх, тха. Укх шера хIанзле паччахьалкхенга 1030 тонн шура, 398 тонн дулх, 187 тонн тха дехкад колхозхоша. Цу дерригача хьокхамех шера планаш кхоачашъяьй цар. ДIадахача шера ехка хиначул 215 тонн дукхагIа ехкай шура, дулх — 85 тонн, тха — 25 тонн.

Цудухьа тамаш а яц, хьайбаш леладерий балха хьалаш тоадара, цар хьашташ кхоачашдара колхоза правленес, парткомо цахаддаш теркам тIаухийташ хилар. Иштта дукхагIа болча жа Iушта бригадашка хьалдаьд керда нах чубаха дика цIеноца, хьайбашта лаьрхIа хьалъяьй типови желаш, коровникаш. Хьайбаш леладерашта доакъар кийчдеш, помешенеш цIенъеш новкъостал деш электрически энерги я. Бригадай культстанашка, фермай цIеча уголокашка телевизораш, радиоприемникаш латт. каст-каста кинофильмаш хьокх, цул совгIа беседаш ю, лекцеш еш.

Цу эгтара бехктокхаме йолча отрасле лоархIамегIа йолча участкашка коммунисташ ба болх беш. Иштта, жа леладерашта юкъе 8 коммунист ва. Наха юкъе авторитет йолаш, шоай къахьегамца хьокхам телаш ба уж.

Хьаэцаргъя вай коммуниста Саламов Аларханa кулгалдеш йола бригада. Бригаде болх беш мел вар комсомольцаш, кагий нах ба. Дукха ха йоацаш коммунистически къахьегама бригада аьнна цIи еннай цу коллектива. Отаре дола жа выбраковка яь, къона хиннадале а хIара устагIана тIера юкъера лаьрхIача 6,4 килограмм тха даьккхар бригаде, план 4,7 килограмм мара йоацача.

Цу тайпара дика вIаштIехьбаьккхаб болх Умаров Кудин кертте латтача бригаде а. Цун отарера жа бIаьсташ юхе дахка дезаш да. Цулухьа хIанзле цу гIулакха кийчо еш ба бригада къахьегамхой. Тоаяьй ерригa помещенеш, Iалашъяьй эшаш йола инвентарь. Жа Iангара доахача хьатIаэзай 40 тонн люцернови йол, тоъал Iалашдаьд кIалхьарцара эшаргдола ча. Бригада коллективо дош деннад хIара бIаь жина тIехьара юкъера лаьрхIача 115 Iаьхарг хьакъоастабе.

Цу тайпара дика къахьегаш, социалистически яхье хьалха латташ дукха коммунисташ ба шурий-товарни ферме а. Масала, Гайтукаева Аьсет керда Iодаьча Iасалгашта Iунал деш я. Цхьа шу совгIа ха мара яц Аьсета из бехктокхаме болх бу. Дале а шийца бола беча наха юкъе ший сий даьккхад цо. Из болх бе йолаеннача хана денз цаI Iасалг дейнадац ферме. Хьагучох ферме хIара бIаь Iатта тIехьара юкъера лаьрхIача 93 Iасилг хьакъоастадаьд, планагIа хьежача 85 хила дезача.

Белгалле деза, коммунисташа телаш бола хьокхам зехьа ца бойлга, цар доахача толамаша парте боацараш а дикагIа къахьега тIахьех. Масала, хьаэцаргъя вай парте воаца Тимаев Алисолта керте латта бригада. Укх шера хIара бIаь устагIана тIера юкъера лаьрхIача 120 Iахарг кхебаьб бригаде, хIаьта хIара устагIана тIера 6.2 килограмм тха а даьккхад. Даьха толамаш кхы а лакхде лерхI коллективо. Цудухьа жа дахкара кампанена хIанзле кийчо яь баьнаб жа Iуй. Цу гIулакха бригадашта юкъе хиннача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар А. Тимаева бригада.

Пятилетка шоллагIча шера колхозхошта хьалхашка бехктокхаме декхараш латт, уж кхоачашдара дика лард еллай цар укх шера.

А. ЮНУСОВ.

ПРОИЗВОДСТВАНА ДОАЛДЕРАШИ ХЬЕХАМ ТЕЛАРАШИ

КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМА V ПЛЕНУМ

Парте Грозненски горкома аргIанара V пленум хиннай. «КПСС XXIV съездо дIадийхарашка хьежжа производства эффективность лакхъяран коллективана кхетам баларан хьалхара юкъерча звенох йолча кадрай лоархIами бехктокхами лакхбара даькъера городской партийни организаце декхарий хьакъехьа» доклад йир парте горкома секретара нов. Давыдова.

Юкъерча звеноара дукхагIа бола кулгалхой производствана кхетамца доалдеши къахьегамхошта хьехам телаши хиларах ше дувцаш, докладчика цIераш яьхар бурувдеттача бригадай бригадирий ни. Казеннова, Крамарова, Грина, Саламатина, Попова, Швецова, цехий, отделий начальникий, мехкадаьтта химеи машиностроенеи предприятей мастерий ни. Хаджиева, Чайкина, Гафта, Иодиса, Гребеневай; яйгача промышленностерча ни. Данилюка, Магомадова, Горбатко, балхий производителий ни. Парикова, Ромашихина, Галкина, дукххача кхычар.

Доклада тIа йоккха моттиг хетайир кулгалхой цу категоре экономически дешареи политически кийчони дешашта. ДIайоаржае йоагIаш я мастерий советаш, мастерийи бригадирийи школаш, юкъерча звенох болча кулгалхой слеташи конференцеши санна йола царца беча балха керда формаш. Цига дувц къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхара, производства эффективность лакхъяра, болхлошта, къаьстта а кагирхошка барашта, кхетам балара дешаш. Болхлой класс йоккхагIа хилийтара лоархIамахи цу даькъерча юкъерча звенох болча кулгалхой лоархIамахи дийцар пленуме къамаьлаш даьча дукхачар а. Белгала аьлча, хIамаш тегача производствай объединене цеха начальника нов. Мустафинас шоай опыт йийцар, бригадирашеи мастерашеи, хIаьта иштта производства ветеранаша кагирхошца болх миштa бу. Цига бригадашта юкъе лелаеча яхьа итогаш еча хана чIоагIа теркалбу болх беча къонача кхалнаьха квалификаци лакхъяр санна бола хьокхам а.

Къоначa болхлошта шефство леляярахи хьехам баларахи дийцар иштта комсомола Грозненски горкома секретара нов. Гайсановеи радиотехнически завода технолога нов. Кузнецоваси. Юхьанцарчеи цеховойя партийни организацейи партгруппоргийи уйла тIаерзайир цар партийни собранешка коммунисташа— юкъерча звенох болча кулгалхоша коллективе, къаьстта кагирхошта юкъе, баьча кхетама балха хьакъехьарча цар отчеташка ладувгIанза дарг ца хилара.

Доклада тIа я пренешка а белгалдаьхар, технически прогресса, производственни планаши социалистически декхараши кхоачашдара тIехьа лоаттабу къовсам вIаштIехьбаккхара даькъера юкъерча звенох болча кулгалхой лоархIам боккха хилар. Из болх дика хилар хьахьокхаш дола дуккха масалаш кхийлар.

— «Грознефтехимзаводы» объединене ерригача предприятеша цхьайтта бетта программа толаме кхоачашъеча, — аьлар объединене начальника нов. Пальчикова, —доккха дакъа лаьцад юкъерча звенох болча кулгалхоша. Шеко яц, шера задани а оаха ханал хьалха кхоачашъергхиларах.

Цунца цхьана пленуме белгалдаьхар юкъерча звенох йолча кадрашца беча балха тIара кхоачамбоацараш а. Къаьст-къаьстача партийни, профсоюзни организацеша лаьгIъялийтай цу дешай еш йола уйла, цу категорех йолча кадрашта болх беи дешеи лерттIа хьалаш хулийтилга хьадехац боахамий кулгалхошкара. Цудухьа хIанз а дукха специалисташ ба царна юкъе эшшача боараме профессиональнии политически кийчо йоацаш, цар дешарга хьожаш саг вац. Дукххача предприятешка общественно-политически балха юкъе эзабац бригадираш, мастераш, цехий начальникаш. Бехктокхам хетац царна шоашта карарчарна хьехам ца балар, ерригача коллектива гIулакх моллагIча хьал тIа хилар. Балха тIа а оамалашта а хьокхам луш бац царех цхьабараш. Иштта шоай гIулакх лерттIа ца леладеш хиларах юххера а балхара дIабаха бийзар В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ кхоалагIча цеха начальник коммунист нов. Рожкови «Красный молот» завода цеха начальник нов. Ананьеви.

Цу предприятей партийни организацей уйла юкъерча звенох йолча кадрашца бу болх тоабара тIаерзайир пленумо.

Дийцача дешаех лаьца шерра соцам тIайийцар пленумо.

КПСС горкома эгтара тIехьарча пленума соцамаш миштта кхоачашдаьд хьахойташ хоам бир горкома секретара нов. Зоева, марксизма-ленинизма сайрийнарча университета директора нов. Чешенкос, КПСС Октябрьски райкома секретара нов. Кривоносова, В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ парткома секретара нов. Шекочихина.

Пленума балха юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК инструктора нов. Васильевеи КПСС обкома шоллагIча секретара нов. Баматгиреевеи.

В. АЛАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета шоллагIа сесси

ДЕРРИГА НИЗАШИ ТВОРЧЕСКИ ХЬИНАРШ

Министрий Совета Председатела Р. В. Вахаева доклад

«Сердало» газето доам бальча тайпара, укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР пхеалгIа хержача Лакхехьарча Совета шоллагIа сесси хилар. 1971 — 1975 шерашка Нохч - ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера планахи 1972 шера республика халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен планахи сессе доклад йир Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела нов. **Вахаева Р. В.**

— Вай мехка политически, экономически, социальни вахаре доккхий толамаш дахарца белгалъяьннай дIаяха бархIалгIа пятилетка, — аьлар докладчика ше къамаьл де воалалуш,—41 процент дегIаенай цу пхе шера къаман доход, промышленни продукци — 1,5-зза, юртбоахама продукци — 21 процент.

Цу юкъа дикка тоаденнад Советски халкъа вахара хьал. Бахача наьха сага сина лаьрхIача 33 процент дегIаьхкай реальни доходаш, XXIII съезда Директивашка лаьрхIар 30 процент мара ца хиначa. 11 миллиони 350 эзари квартира хьалъяьй.

ИйслагIа пятилетка чакхъяьккхача Iалашдергда вай Даьхен экономически оборонни низ цун дунеа халкъашта юкъера позицеши дIахо чIоагIъелга, СССР коммунизма материально технически база хьалъяр сихделга, советски наьха вахара боарам лакхбелга.

I. БАРХIЛАГIЧА ПЯТИЛЕТКА ИТОГАШ

БархIлагIча пятилетка шерашка республика халкъа боахам дегIабара итогех дувцаш докладчико белгалдаьккхар промышленни продукци арахецара пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяь хилар. Цу юкъа промышленни производства объем 63,4 процент догIаенай, хIаьта къахьегама овсарле 40,2 процент лакхъеннай.

Къаьстта лакхача темпаща дегIаьннай дIададахача пхе шера мехкдаьтта доаккхен газови промышленность, машиностроени, металлообработка, ейгеи кхачани промышленность. 2,3-зза дукхагIа даьккхад мехкдаьтта, газ — 3,1-зза. 1970 шера 20 млн. тонн совгIа даьккхар мехкдаьтта.

ДIададахача пхе шера машиностроени металлообработкан продукци 2-зза дукхагIа хиннай, кхачан промышленноста продукци 83 процента ейгачун яр 60 процента тIаккхийттай.

БархIлагIча пятилетка 83,7 процент тIаккхийттай Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача промышленноста продукци.

Цу юкъа дикка дукхагIа арахийнад бахача наха эша товараш.

Доалдара кердача системагIа болх беш я хIанз Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета ерригa предприятеш. Промышленносте, коммунальни боахаме, транспорте, кхыча доакъошка планированеи экономически стимулированеи керда принципаш юкъейоалаярах дикка беркат даьннад. ДIададахача пхе шера продукцега дIабода мах лохбари планал совгIа экономи яри бахьан долаш республика промышленноста хинна пайда 60 млн. сом да.

— Цунна цхьан белгалдаккха деза, —йоах нов. Вахаева,—республика промышленноста балхаца цIенхаштара кхоачамбоацараш хилар. Дикка предприятеш я шерра шера шоашта уттаяь продукцена реализаци яра, къахьегама овсарле лакхъяра, керда техника юкъейоалаяра, пайда бара планаш кхоачаш ца еш.

Ассортимента хьакъехьяра заданеш кхоачаш ца еш тикаш кIезига хиннаяц. Кхоачамболлаш къовсам лоаттабаьбац арахецача товарий дикал лакхъяра. Республика Министрий Совета чуйоагIача промышленноста 20 процент предприятеш шерра шера производственни заданеш кхоачаш ца еш юсар. Къаьстта эсала бу болх Старопромысловски, Гудермесски, Наьсарен, МалгIабика кирпичнеш еча заводаша.

Номенклатура заданеш кхоачаш ца еш юсар моттигерчен кхачани промышленноста предприятеш. Стандарташи производства технологи телхаярагIа дукха хьадаь менгеш, мебель, тийга хIамаш, хлопчатобумажни кондитерски изделеш, минеральни хий брак а дий торговле дIаца эцаш дусар.

Министерстваши предприятеши кулгалхоша кIезига терго яьй бахача наха эшача товарий керда тайпаш арахецара, кIезига пайда ийбаьб цу гIулакха моттигерча бедалах. Министрий Совета предприятешка мела лел производствана механизаци яра гIулакх. Из бахьан долаш эсала лел къахьегама овсарле лакхъелга. Масала, 1970 шера къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяьяц ийс предприяте.

Уж кхоачамбоацараш дикка Iатихъар пхе шера план кхоачашъяра, йолаш йолча производства торонех пайда эца вIаштIехьдалийтанзар.

ДIахо докладчика дувц республика колхозашеи совхозашеи даьхача толамех.

— КПСС XXIII съездеи парте ЦК Пленумийи решенеш кхоачаш а еш, — йоах цо, — юрта боахама къахьегамхоша цул хьалхарча пхе шерашца ийбдича шера юкъера производство лакхъяьй: ерригa продукци лаьрхIача 28,5 процент, кIа 36 процент, дуга дукха хIама ца эшаш 4-зза, генараш 47 процент, шекара свекла 28 процент, баьца дaараш 16 процент, тхьамкя 5-зза, комсаш 2,5-зза, дулх 18 процент, шура 24 процент, фуаш 44 процент, тха 16 процент. Юкъера лаьрхIача шера ялтий культурай хьувкъам 1,8 процент лакхбеннаб, хIара гектара тIара 17,8 центнер а йолаш.

КIезиг - дукха дийбад доахани коа тIара оалхазараши, лакхъеннай цар продуктивность.

Керттера юртбоахама продукташ кийчъяра пхе шера план тIехкхоачашъяьй. ДIададахача пхе шера производство а заготовкаш а дегIайоалаяра даькъе дикагIа латтар гIулакхаш:

Ялата — Наурски, Шелковской, Надтеречни районашка;
дулха — Ножай - Юрта, Ведана, Урус - Мартана районашка;
шурийна — Наурскии, Шелковскойи районашка.

ЧIоагIъеннай колхозий, совхозий материально - технически база.

Пхе шера республика юрта боахамга дIадахийта паччахьалкхен а кооперативни а ахча 243,3 млн. сом да. Хий декха лаьтташ 21 эзар га дукхагIа хиннад, хIаьта 1970 шера 107 эзар гектарага дIа а кхаьчад. Хьайбашта 214 эзар моттиг йола помещенеш хьалъяьй.

Цхьабакъда дукхача колхозашкеи совхозашкеи бокъонца пайда эцац ялат а хьайбай продукташ а алсамъяхара торонех. Дукхача боахамашка лоха я лаьтта деладара культура, эсала пайда эц хиш дениача лаьттаех, чуэцача хана ялат дукха дов, цудукъа ялата, баьцадаарий, коартолий хьувкъам лоха хул. ТIехьарча хана тесса йитарах хьажкIаш дика хьувкъац, из бахьан долаш чудаха валови ялат кIезигденнад, кхоачамболаш хилац доакъара лаьрхIа ялат а.

Къаьстта кIезигъеннай хьажкIаш Наьсарен, МалгIабика, Шаьла, Гудермеса, Грозненски, кхыча районашка.

Из бахьан долаш дIададахача пхе шера юкъера лаьрхIача хIара шера тIаккхийтта ялат 7 процент мара дац, кхоачашъяьяц баьцадaараши гидуар г а ш и кийчъяра пхе шера план.

Доккхий кхоачамбоацараш да хьайбаш леладеча. Доахан 7 процент мара тIаккхийттадац, цу даькъе детта доахан 8 процент. Дукхача боахамашка лоха я хьайбай а коа тIарча оалхазарий а продуктивность. Дукха доахан Iаьхара дисар а деттача доахана шура кIезига ялар а бахьан долаш шура кийчъяра пхе шера план кхоачашъяьяц республика. Дукха хьайбаш дов. Дулха дIатела доахан кондици лоха йолаш да.

Хьайбаш леладелга эсала дегIадара керттера бахьан да юртбоахама органашеи моттигерча Советашеи бокъонца йола доакъара база хьаяра гIулакх тесса леладар.

ДIададахача пхе шера доккхий балхаш даьд республике коммунальни гIишлошъеча. Халкъа боахама дерригача доакъошка цу юкъа дIададахийтар 1 миллиарди 35 млн. сом да, е цул хьалхарча пхе шерачул 40 процент дукхагIа.

Хьал а яь болх бе йолаяллийтай центральни газофракционирующи установка. Вознесенскера газ чаккйоаха завод, Наьсарера трикотажни фабрика, слюда доаккха фабрика, каталитически реформинга установка, гIишлошъеча индустре Аргунски комбинат санна йола керда объекташ.

Цу юкъа шер а еннай чIоагI а еннай гIишлошъеча организацей материально - технически база.

Цхьабакъда, гIишлошъеча организацей мощносташ эсала дегIаьнхай, халкъа боахамо дIадехарашка хьежжа а яц. Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене, ремстройтреста, Севкавгазпромстрой объединене, кхыйолча гIишлошъеча организацей балхаца доккхий кхоачамбоацараш да. Шорта лел балха индустриальни методаш юкъейоалаелга, эсала пайда эц машенехи механизмашхи, лоха латт къахьегам вIаштIехьбоаккхилга, нах дукха хувцалу.

Заказчикаша ханнахьа Iалашъяц стройкаш проектно - сметни документацеица, финансированеца, оборудованеца.

Уж кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш пхе шера пайда ца эцаш дисар 75 млн. сом да.

Республика къахьегамхой вахара материальни а культурни а боарам лакхбеннаб дIададахача пхе шера. Бахача наьха реальни доходаш лакхъялар бахьан долаш розничнеи товарооборота боарам 49 процент лакхбеннаб.

Торгови сете тIаккхийттай 968 моттиг йола магазинаши 7947 моттиг йола общественни кхачан предприятеши.

Пхе шера хьалдаьд республике 755 эзар квадратни метр йола наха чубаха цIенош, цул совгIа наха шоаш хьалдаьд 19900 цIа.— Еррига хьалъяь квартираш 29 эзар я.

Иштта хьалъяьй пхе шера 37,4 эзар моттиг йола школьни зданеш, 4,98 эзар моттиг йола берий учреждениш, унахцIено лораярен культурно - просветительни учреждениш. Дикка балхаш даьд хий дуллача, газови сеташ хьалъеча. ЧIоагIа тIехе йола наькъаш доххача, 36 процент республикера нах чубаха цIенош газ чуйолаш да.

II. 1971—1975 ШЕРАШКА РЕСПУБЛИКА ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПХЕ ШЕРА ПЛАНА КЕРТТЕРА ДЕКХАРАШ

ИйслагIча пятилетка декхарех дувца воалалуш нов. Вахаева Р. В. аьлар:

— Лакхехьара Совет хьажийта енна 1971 — 1975 шерашка халкъа боахам дегIабоалабара плана проект КПСС XXIV съезда Директиваша я РСФСР Министрий Совето йоагI - йоагIача министерстващеи ведомстващеи оттаьча контрольни цифрашка а хьежжа я.

Республика промышленни производства ерригa объем 50 процент дегIа а йоагIаш 2 миллиарди 100 миллиони сомага кхоачаргъя 1975 шера. Цу юкъе производства средстваш (гр. А) 44 процент дегIайоагIарья, хIаьта потребление предметаш (гр. Б) — 60 процент.

Культурно - бытовойи боахамеи гIулакхашта лаьрхIа товараш 49 процент дукхагIа арахецаргда, 1975 шера 48,7 миллион сома маьха а хецаш.

Къаьстта чоалхане декхараш оттадаьд кердача пятилеткагIа республика экономика керттерча доакъошта — мехкдаьтта доаккхача, газови, мехкдаьтта чакхдоахача, мехкдаьтта химически промышленноста хьалхашка. Хьадоаккха мехкдаьтта 25 млн. тоннага дIакхоачадаь ца Iеш, гучудаьккхача мехкдаьтта запасаш алсамъяха еза мехкдаьтта доахараша. Из декхар кхоачашдара сихле лерхI мехкдаьтта доалда керда моттигаш лахара балхаш. Тиркеи Врагунскии довкъашка, Гудермесерча айеннача моттигашка, Старопромысловскии Октябрьскии майдашка, Iаьржача лоамий районе, кхычахьа де деза уж.

Мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленноста пхе шера 23 процент алсамйоаккхаргья арахеца продукци, мехкдаьтта чакхдоаккхилга 25,4 процент лакхлургда.

Пхе шера плана заданешка хьежжа лакхача темпаща дегIадоагIаргда республика машинашъелеи металлообработкеи, 70 процент лакхлургба цар продукце боарам.

Республика энергетически предприятешта реконструкци е, оборудованена модернизаци е, керда лакха вольтни линеши подстанцеши хьае, агрегаташа тешаме болх белга Iалашде, республика халкъа боахам ца хаддаш электроэнергеца Iалашбе лерхI планагIа.

ДIахо дегIайоагIаргья моттигерча гIишлошъеча материалий промышленность. Пенаш ду материалаш 37 процент дукхагIа арахеца а 1975 шера уж 254 млн. дIакхоачае а лаьрхIад.

Укх пятилеткагIа болх бе йолаялийта лаьрхIад Чир - Юртара селикатни блокаш еча завода хьалхара аргIа.

Цементни завода хьалхара аргIа болх бе а йолаялийта, 1974 шера денз 500 тонн арахецаргья цемент. ЖагIа, гравий, гIум, кхыйола материалаш арахецилга 1,8-зза лакхлургда.

Доккхий я бехктоккхаме а декхараш латт пхелагIча пятилетке кхачан, дулха, шурий, ейгачен моттигерчен промышленноста хьалхашка 42 процент дукхагIа арахеца лерхI планагIа кхачан промышленноста продукци а конконсервни чхьагIар доаккхар а йолаш, дулх — 44 процент, шура — 29,6 процент.

Ейгача промышленноста предприятешка 45,2 процент дукхагIа арахецаргда бахача наха эша товараш.

Халкъа эша товараш арахецача боккха лоархIам болаш я моттигера промышленность. Пхе шера планагIа лаьрхIад моттигашкарча Советаша доалдеча промышленноста продукци 53,6 процент дегIайоалае, цу даькъе — моттигерча промышленноста Министерстве гIолла 71 процент, бахача наха бытови гIулакхаш деча Министерстве гIолла — 78,8 процент, кхачан промышленноста Министерстве гIолла — 37,6 процент, промстройматериалий управлене гIолла — 28,4 процент, дааргра промышленноста управлене гIолла — 33,3 процент.

Къаьстта теркам тIабохийт плана тIа культурно - бытовойи боахамеи гIулакхашта эша товараш арахецара, уж 1,9-зза дукхагIа арахецаргда.

Моттигашкарча Советаша доал деча предприятешка дукхагIа арахеца лерхI: тийга хIамаш — 65 процент, пластмасса изделеш — 68 процент, ловзаргаши корсамех ухкаргаши — 3,6-зза, мебель 3,6-зза, трикотажни изделеш — 2,3-зза, минеральни хий — 2,3-зза, йий даккхар — 2,3-зза, консерваш — кхзза.

Цхьабакъда, дегIаухаш латта наьха хьаштащ Iалашдулургдац дукхьал моттигерча промышленноста арахецача товарашца. Парте XXIV съезда Директивашка белгалдаьккхад халкъа эша товараш хьадара еза - йоккхача промышленноста предприятеш юкъеоза езаш хилар. Ала дезаш да республика дукхача промышленни предприятеша из декхар кхоачашдеча эсала дакъа лоацаш хилар.

ИйслагIча пятилетка лоархIамегIара проблема я общественни производства дерригача доакъошка къахьегама овсарле лакхъяр. Нохч - ГIалгIай АССР пхе шера плана проекта тIа лаьрхIад керда техника юкъейоалаяра, механизаци яра, болх дикагIа вIаштIехьбаккхара чотах промышленносте къахьегама овсарле 42 процент лакхъе, цу даькъе моттигерча промышленносте 40 процент, гIишлошъеча 20,3 процент, юртбоахаме 15 процент.

ТIаккхетача продукцех 84 процент совгIа ар къахьегама овсарле лакхъяра чотах кхетаргья.

1971 — 1975 шерашта йолча пхе шера плана тIа лерхI юртбоахама производство дикка дегIайоалае. Республика юртбоахама продукци дIададахача шерашца ийсдича юкъера лаьрхIача шера 27 процент дегIайоагIаргья ийслагIча пятилетке.

Оттаьь йола паччахьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара план кхоачашъелга Iалашдара, дIадувча фун а страхови а фондаш хьаяра, кхоачам хиллал доакъар хилийтара — 1970 шерашца ийсдича колхозашкеи совхозашкеи 1975 шера алсамдаккха деза: ялат — 22,9 процент, юкъера лаьрхIача шера чудахьа ялат 482,4 эзар тоннага а кхоачалеш, шекара свекла 17,4 процент, баьцадаараш — 34,3 процент, комсаш — 44,5 процент, сом — 59,4 процент, дулх (дийна эзача) — 43 процент, шура — 33 процент, фуаш — 50 процент, тха — 13 процент.

Доахан 14 процент тIаккхета деза пхе шера, цу даькъе детта доахан 28 процент, коа тIара оалхазараш 34 процент дукхагIахургда, хьаккхарч — 11 процент, жа — 4 процент.

Юкъера лаьрхIача цхьан гектара гIара чудахьа ялат дIададахача пхе шерачул 4 центнер дукхагIа хургда, е хIара гектара тIара 21,9 центнер. Цхьан Iаттагара йоаккха шура 2300 килограммал кIезигагIа йоацаш хургья 1975 шера.

1971 — 1975 шерашка республика юрта боахаме капитальни вложенеш яра хьожаду дерригa ахча 400,6 млн сом хургда. дIададахача пхе шера хинначул 65 процент дукхагIа.

Доккхий балхаш де лаьрхIад хьайбай продукци йоаккхилга промышленни ларда тIа даккхара. Пхе шера хьалъергья хьаккхарчи доахани кхоаба, фуаши шурей йоаккха 29 хьайбаш леладу комплекс царех 19 колхозийи совхозийи чотагIа а еш.

Хий декха лаьтташ 17 эзар га тIаккхетаргда, 1975 шера 124 эзар гектарага дIа а кхоачаш. Дукха дукхагIа кхоачаргья юртбоахамга трактораш, комбайнаш, минеральни удобренеш.

Капитальни гIишлош хьалъяра шерра программа кхоачашъе езаргья ийслагIча пятилетке, Нохч - ГIалгIай АССР пхе шера ерригача источникашка гIолла пхе шера еш йола вложенеш 1,5 млн. сом е дIададахача пхе шерачул — 45 процент дукхагIа хургда.

Пхе шера хьал а яь болх бе йолаялийта лаьрхIад Грозненски газ чаккйоаха завод, «Красный молот» заводе фонтании арматура цех, «Грознефть» объединене автотракторни ремонтни завод, Чир - Юртара цементни силикатни блокий заводаш, Карабулакера гравийно - щебеночни карьер, кхыяраш.

Производственни объектащца хьалдергда кердача пятилетке дукха наха чубаха цIенош, школаш, больницаш, культурно - бытовии коммунальни объекташ, 200 млн. сом дахийта лаьрхIад цу хьалъехьарча объектащка пхе шера, из хургда дIададахача пхе шерачул 40 процент дукхагIа.

Дикка балхаш де лаьрхIад транспорта бувзам, наькъаш доххилга дегIадоаладара.

Машенанаькъа Грозненски отделене грузооборот 24 процент лакхлургья.

Нохч - ГIалгIай транспортни управлене 21 процент дегIадоагIаргда мовхьаш дIа - юха кхаьхьар, нах дIа-юха кхувлар — 33 процент. Плана проектагIа лаьрхIад 815 машена кхоъ гараж, автовокзал хьалъе, 48 керда автобусни маршрут хьелла.

Бувзама средстваш дегIайоалаяра 12 млн. сом дIададахийта лаьрхIад укх пятилетке.

Нохч - ГIалгIай АССР бахача наьха вахара боарам лакхбара йоккхий мероприятеш чакхъяха лаьрхIад пхе шера плана тIа. Паччахьалкхен кооперативни торговле розничнеи товарооборот 40,8 процент лакхлургья пхе шера, 300 млн. сомага дIа а кхоачаш. Торгови сете тIаккхетаргья 83 магазин, 47 кхачан предприяти.

Бытови гIулакхий объем 2,2-зза лакхлургья, цу даькъе юрташка 3,4-зза а душ.

Плана проекта тIа лаьрхIад пхе шера паччахьалкхен а жилищно - гIишлошъеча кооперацe а чотагIа 950 эзар м² йола наха чубаха цIенош хьалде, дIададахача пхе шера лаьрел 26 процент дукхагIа хул уж.

ДIададахача пхе шерачул 60 процент дукхагIа хьожаду ахча кердача пхе шера школаш хьалъяра, 29,4 млн сом хургда из. Цу ассигнованеш а, хIаьта иштта колхозийи совхозийи чотах а хьалъергья 50 эзар моттиг йола школаш, цо йиш хулийтаргья дукхача районашка кхоалагIа смена дIаяккха.

Кердача пхе шера хьал а яь болх бе йолайолийтаргья 6 эзар моттиг йола берий учреждениш.

Эзараш совгIа менги бола больничеи зданеш хьалъергья.

Хьал а яь болх бе йолайолийтаргья кердача пятилеткагIа 8600 моттиг йола керда клубаши культура цIеноши, 2,2 эзар моттиг йола кинотеатраш, хьалдаь даргда драматически театр, цирк, Грозне шера формат йола кинотеатр.

Кердача пятилеткагIа хьалъяьяха лаьрхIад трамвайни троллейбусни депо, 31 км. трамвайни 18 км. троллейбусни линеш йохкаргья, 232 км. газови сеть хьаергья, 80 эзар квартира чу газ а юллаш.

III. 1972 ШЕРА ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН

— Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра яхь а йоаржаяь дикка толамаш даьхад республика къахьегамхоша, — йоах докладчика. — Продукцена реализаци яра 11 бетта план тIехкхоачашъяьй, 18 млн. сома маьха я планал совгIа арахийна продукци.

Юрта боахама къахьегамхоша кхоачашъяьй ялата тхан доакъара заданеш.

Цхьабакъда, цIенхаштара кхоачамбоацараш да дукхача предприятей, колхозий, совхозий балхаца, 26 предприяте я республике 11 бетта план кхоачаш ца еш.

Хьувкъам лоха хилар бахьан долаш республика колхозашеи совхозашеи кхоачашъяьяц шекара свекла, гидуаргаш, баьцадаараш, коартол, сом, комсаш кийчъяра план.

Эсала латт капитальни гIишлош хьалъяра гIулакх.

1972 шера халкъа боахам дегIбоалабара план а КПСС XXIV съезда Директивашкеи РСФСР Министрий Совета заседанешкеи хьежжа оттаяь я. 1971 шера планагIа лаьрхIад промышленни продукци арахецилга 7 процент дегIадоаладе, къахьегама овсарле промышленносте 6 процент лакхъе. Продукцена реализаци яра боарам укх шерачул 7,4 процент лакхагIа хургба.

Дикка дукхагIа арахецаргья тийга хIамаш, кога гIирс, трикотаж, мебель, культурно - бытови товараш, консерваш, кхыйола продукци.

Хьалха чIоагIъяьча пхе шера планага хьежжа юрта боахама продукташ йоахилга а йохкилга а алсамдаккха лаьрхIад плана тIа.

1972 шера 60 млн. сом паччахьалкхен средстваши 17,6 млн. сом колхозий ахчеи хьожаде лаьрхIад юрта боахама.

Транспорта дерригa тайпаш дIахо дегIадоаладе лаьрхIад плана тIа.

Капитальни гIишлошъяра боарам 15 процент лакхлургба 1972 шера, дерригa дIадохийта ахча 397,4 млн сом хургда.

Дукха гIулакхаш дергда 1972 шера къахьегамхой вахара боарам лакхбара. ПланагIа лаьрхIад 190 эзар кв. метр йола наха чубаха цIенош хьалдаь даха. Хьал а яь болх бе йолайолийтаргья 8 эзар моттиг йола школьни помещенеш, 1260 моттиг йола деша даха ха йоацача берий учреждениш, 100 менги бола больницаш, 600 моттиг йола кинотеатраш, 1100 моттиг йола клубаш.

Республике бахача наьха ахчан доходаш 1971 шераца ийсйича 5,9 процент лакхлургья. 7,1 процент дегIайоагIаргья розничнеи товарооборот. 14,5 процент дегIадоагIаргда бахача наха ду бытови гIулакхаш.

Ше доклад яь воалаш нов. Вахаева аьлар:

— ИйслагIча пятилетка заданеша дIаIех уж кхоачашъяра беррига къахьегамхой оарцагIбахар, паччахьалкхен дисциплина чIоагIъяр, боахама кулгалделга дIахо тоадар.

Пурам да сона, Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша пхе шера план кхоачашъяра беррига шоай низ тIабохийтаргхиларах се тешаш хилар белгалдаккха.

РЕСПУБЛИКА ДIАХО А ДЕГIАЙОАЛАЯРА БЮДЖЕТ

ФИНАНСАЙ МИНИСТРА, ДЕПУТАТА П. Я. ГУРЕЕВА ДОКЛАД

Новкъостий депутаташ!

КПСС ЦК ноябрьски Пленумо къоабалъяьй кердача пхе шера план, 1972 шерара плани бюджети. Уж доархIаме документаш дийца а дийца массавар раьза а волаш чIоагIдаьд СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессе, хIанз царех Законаш а хиннад.

Новкъостий депутаташ!

Министрий Совето хьажийта а чIоагIъяйта а Лакхехьарча Советага хьачулу доходаши расходаши 109156 эзар сом йола 1972 шерарча республика Паччахьалкхен бюджета проект. Из проект оттаяьй 1972 шерарча РСФСР Паччахьалкхен бюджетах долча Законага хьежжа. Цо кхоачам хиллал ахчанца Iалашъергья 1972 шера республика халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен плана тIа белгалъяь мероприятеш.

Паччахьалкхени кооперативнии предприятешкара, организацешкара бюджета хьачуйоагIаргья 85,6 миллион сом накопленеш, е дерригача дохода 78,4 процент.

Бюджета дохода иштта чудоагIаргда подоходни налогах, кооперативнии общественнии организацей пайдах доагIа ахча, зрелищни предприятешкара йоагIа налог, хьунах хула доход, бахача нахагара йоаккха налог, 3 процент йола заемаш, денежно-вещевой лотерея билеташ дохкарах, страховой платежах йола отчисленеш. Белгалдаккха деза республика финансовии страховойи органаша бахача наха шоай лоIамагIа страховане яра план ханал хьалха кхоачашъяь хилар. Ер шу чакхдалалехьа кхы а хьатIадоагIаргда цхьа миллион сом. цу даькъе бахача наха шоай лоIамагIа страховани яра чотах 600 эзар сом.

1972 шера бюджетора укх шерарчул 8,2 процент дукхагIа ахча дIадохийтаргда халкъа боахам дегIабоалабара а социально-культурни мероприятеш чакхъяхара а.

Халкъа боахама доакъошта финансировани яра 20,8 миллион сом бюджетни ассигновани ярал совгIа предприятейи организацейи чотах хьожадергда 17.177 эзар сом. Промышленность дегIайоалаярца дувзаденна долча гIулакхашта бюджетера хьожаду 1570 эзар сом, бахача наха бытовой гIулакх деш йола предприятеш хьалъяра дIадохийтаргда 910 эзар сом, цу даькъе бюджетера — 400 эзар сом.

Юртбоахама производства дегIайоалаяран лаьтташта мелиораци яран дIадохийташ дола ахча Российски Федераце бюджетерен колхозий, совхозий чотахи хургда.

Жилищно - коммунальни боахама финансировани яра дIадохийтаргда 1972 шера халкъа боахам дегIабоалабара хьоаждаьча ахчах 72 процент.

Городаши болхлой поселкаши тоаяра бюджетера дIахецаш дола ахча укх шерарчул 2,5-зза дукхагIа хургда.

1972 шера социально-культурни мероприятешта укх шерарчул 3,2 миллион сом дукхагIа дIадохийтаргда. 1972 шерарча паччахьалкхен бюджета тIа лаьрхIача ассигнованеех 77 процент дIахецаргда социально-культурни мероприятешта финансировани яра. Халкъа образованенеи культуранеи хьожаду 51863 эзар сом. Республика школашка дешаш хургва 254,6 эзар саг, педагогически, медицински, культурно-просветительни училищашка — 4593 саг.

1972 шера городашкарча больницашкеи диспансерашкеи 145 менги тIаккхетаргба, хIаьта юрташкарча больницашка — 105. 1972 шерарча бюджета проектагIа унахцIено лораяра дIахец 30 379 эзар сом, цу даькъе больницашта капитальни ремонт яра 626 эзар сом, оборудовани инвентари эцара — 428 эзар сом, унахой кхабара — 3533 эзар сом, молхашта лаьрхIа — 3194 эзар сом.

Къахьегамхой социальни Iалашбара хьожадаьд 2122 эзар сом, цу даькъе Черноречье яхача госелкерча инвалидийн къабеннача наьхен цIенна керда нах чубаха корпус хьалъяра — 413 эзар сом.

1972 шера 1 сентябре денз лераща, хьехархошта, деша даха ха йоацача берий учреждений воспитателашта тIатох алапи. Цу гIулакха кхы тIа эшаш йола средстваш республикана хьожаю Российски Федераце бюджетера.

Республика бюджетера 1972 шера управлене аппарат лелаяра дIахец 3019 эзар сом. Укх тIехьарча шан шера республике чакхъяьхай управлене аппарат эргайоахаш гояран цунга дIадодар кIезигдаран тIаерзаь йола мероприятеш. Цхьан тайпара йола цхьайола промышленни предприятеш вIашагIтехай, гIишлошъеча организацешта юкъе ца эшаш йола звенош дIаяьхай, совхозашка дIаяьхай цхьайола отделенеши фермаши. Из бахьан долаш административно - управленчески аппаратера кхычахьа балха вахийта мухъаваьккхав 4,3 эзар саг, шера 8075 эзар сом кIезигдаьд управлене аппарат лелаярга дIаухийташ дола ахча. Управлене аппаратага дIадодар кIезигдара тIаберзабаь бола болх дIахо а бе беза вай, хIана эьлча хIанз а болаш бе штаташ шеръяра тIера бола кулгалхой. Цар крановщикий, машинистий, лакха разрядаш йолча слесарий, токарий меттел балха дIайибу инжейераш, экономисташ, бухгалтераш, машинисткаш, кхыбола а гIулакхера нах. Бокъонаш телхаеш йола цу тайпара моттигаш хиннай цIеношта йоккхий панелаш еча Аргунски заводе, ацетонови заводе, Шелковской ПМК, коммунальни боахама министерства ремстройтресте.

Финансови органаша дIачубаларах республика халкъа тIахьожама комитета чIоагIа бехк баьб финансови дисциплина телхаерашта.

1972 шерарча бюджета тIа лаьрхIад управленчески аппарат лелаярга дIадодар лохдара чотагIа 191 эзар сом кхоле.

Новкъостий депутаташ! КПСС XXIV съезда решенешка белгал ма даккхара халкъа боахами культурен дегIайоалаеча къахьегамхой депутатий моттигера Советаш боккха лоархIам болаш я. Городе е районе а шоаш паччахьалкхен Iаьдала органаш хиларга хьежжа Советаша законо шоашта еннача бокъонах ерригача паччахьалкхен юкъарчен города е района къахьегамхойи хьаштащка хьежжа къестаду городскойи районни лоархIам бола дешаш.

Городскойи районни Советаша кулгал а ду финансировани а ю ерригача социально-культурни учрежденештеи организацештеи, дегIайоагIача моттигерчен кхачани промышленноста, бахача наха бытовой гIулакхаш дечеи коммунальни боахамеи предприятешта.

Паччахьалкхен бюджетах къахьегамхой депутатий городскойи районни Советашта хьожаду 74617 эзар сом, цох худ республика еча ерригача расходех 68,3 процент.

Цу бюджеташ тIа лаьрхIад социально - культурни мероприятешта финасировани яра 62,5 миллион сом дIадахийта, халкъа боахама финансировани яра —10 миллион сом гаьгта, Советий аппаратагеи цар отделашкеи 2074 эзар сом дIадахийта. Городскойи районнии Советий бюджетий боарам 1971 шерарчул 4,7 процент лакхлу.

Бюджетий финансови база чIоагIъярач кулгалделга тоадаран лаьрхIа 1972 шера 1 январе денз доал де городскойи районнии Советашка дIалу моттигерчен кхачани промышленноста 9 предприяти, 16 ремстройучасток, юрта боахама кхоъ предприяти, 16 бюджетни учреждени.

ДIахо нов. Гуреева Лакхехьарча Советага чIоагIъе дIачулу 1970 шерара республика паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет. Доходаш яра даькъе из кхоачашъяьй 102,9 процент, расходаш яра — 96,3 процент, расходел 7970 эзар сом дукхагIа хиннай доходаш.

Новкъостий депутаташ!

Вай республика къахьегамхоша, берригача советски наха санна чIоагIа къахьег парте XXIV съезда решенеш кхоачашъяра. Продукцена реализаци яра укх шера 11 бетта план 101,4 процент кхоачашъяьй республика, планал совгIа реализаци яьй 18,2 миллион сома маьха продукцена.

Хьувкъам лакх а баьб дерригa чудена ялат алсам а даьккхад юрта боахама къахьегамхоша. Цо хьахьокх вай промышленноста, юрта боахама, халкъа боахама кхыйолча доакъой пхе шера планаш толамца кхоачашъяра еррига тороаш йолга. Цхьабакъда пятилеткан 1972 шерарен йоккхий планаш кхоачашъяра цIенхаштта чIоагIъе еза паччахьалкхен дисциплина боахама доал деча ерригача звеной бохктоккхам лакхбе беза.

Министерстваши Управленеши декхарийла я хIара предприятена лаьрхIа пхе шера планаш кийчъе, 1971 шера цхьайолча предприятеша дIа ца луш йиса продукци дIаялара де дезараш белгалде.

Шийи къамаьл чакхдоалаш нов. Гуреева аьлар, министерстваш ведомстваш, къахьегамхой депутатий Советаш оарцагIъяла еза ер шу чакхдалалехьа реализаци яран пайда баран оттаяь планаш бюджета хьалхара шоай декхар кхоачашдара. Пхе шерен 1972 шерарен планаш кхоачашъеча хана кхы тIа а материальни финансови ресурсаш леха а нах чубаха цIенош деча, просвещене, культура, унахцIено лораяра объекташ хьалъеча уж хьежае а еза. ЦIенхаштта къоасам лоаттабе - беза капитальни гIишлошъеча ахчан, къахьегама, материальни ресурсаш дукххавахьа дIа-юха йийкъа лоаттаярца.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН ТОЛАМЦА КХОАЧАШЪЯРА БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА РЕЗЕРВАЕХ

ПЛАНОВО-БЮДЖЕТНИ КОМИССЕ ПРЕДСЕДАТЕЛА В. Б. НАЗАРОВА СОДОКЛАД

Лакхехьара Совет хьажийта Министрий Совето хьачуенна республика халкъа боахам пятилеткен 1972 шерен дегIабоалабара Паччахьалкхен пхе шера плана проекташи 1972 шерарча Паччахьалкхен бюджета проекти КПСС XXIV съезда решенешка а СССР-ен РСФСР-ен Лакхехьарча Советаша тIанийцача законашка а хьежжа оттаяь я. Лакхехьарча Совета планово-бюджетнии отраслевии комиссеша къоабалъю уж проекташ.

Министрий Совета председатела Р. В. Вахаевеи финансай министра П. Я. Гурееввеи докладаш тIа ма яра йийцар планийи бюджетен проекташ. Лакхехьарча Совета планово-бюджетнии отраслевии комиссеша предложенеш лу комиссе яьча заключене тIа даь тоадараш теркал а деш уж тIаьца.

Цул тIехьагIа депутата В. Б. Назарова йийцар планово-бюджетнии отраслевии комиссеша проектех яь цхьайола замечанеш. Пятилетка хьалхарча шера вIе бетта Паччахьалкхен бюджет республика бIарча хьанийцача доходашта тIехкхоачашъяьй. Цхьабакъда, цхьайолча предприятеша бюджете дIачуеннаш 2 миллион гаргга сом оборота тIара йоаха налог. Бюджета цу статья тIарен кхыча статьяш тIарен отчисленеш яра план кхоачаш ца яьчарца, тIехьаюсарашца я Гудермески горпищекомбинат, торговле министерства предприятеш, сберегательни кассай управлени.

Министерствай, управленей, реепотребсоюза, болхлой Iалашон отделий кулгалхоша, къахьегамхой депутатий районий городской Советаша уж замечанеш теркалъе а бюджета хьалхашкара дехараш шоашта карарча хIара предприяте, колхозо, совхозо кхоачашделга Iалашде а деза.

Планово-бюджетнии отраслевии комиссеш хьежай 1970 шера Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йолча отчетага, предложени лу доходаш расходел 7.970 эзар сом тIех а йолаш из чIоагIъе.

— ЙислагIча пятилеткан 1972 шерен йоккхий планаш а хIаьта шштта бюджет а кхоачашъюлургьяц, — аьлар цкий къамаьл чакхдоалаш В. Б. Назарова, — паччахьалкхен дисциплина хоадамболлаш чIоагI ца йича, дерригача хьоккхамашта а ерригача предприятеша а плановни заданеш кхоачашъяра хьалхара, производства резервах, производственни фондех, капитальни вложенеех дикагIа пайда эцара, продукци дукхагIен дикагIен арахецара хьалхара боахаме доллеча ерригача звеньий кулгалхой бехктокхам лакх ца биъча. Вай мацар хила йиш яц пятилетка хьалхарча шера цхьайтта бетта план 26 предприяте реализаци яра боарама, номенклатурана, продукце дикала кхоачаш ца яь хилар.

Юкъ-юкъера хоржаш баьча тохкамо хьахьекхад, товараш дикагIа хилийтара гIулакх вай вIаштIехьдоалаш ца хилар, къаьстта а кхачан, моттигерча промышленноста, бахача наха бытовой гIулакхаш дара предприятешка а хIаьта шштта «Грозвино» объединенен «Терек» яхача фирмай предприятешка а. Шоашта карарча предприятешка продукце дикал лакхъяра цу министерствай кулгалхоша дер фуд, маца оттаергья цар порядок, боак ераш бехктокхаме маца озаргболаш я прокуратура органаш? Цхьайолча предприятешка вIаштIехьа дац гIулакх къахьегама овсарле лакхъяра а. Масала, моттигера доал долаш йолча шоаттъкъа предприятех барх1нахьа къахьегама овсарле лакхъяра тьоккхамаш укх шера лохагIа да соахи хиннарел. Колхозашкен совхозашкен хьайбаш леладерий къахьегама овсарле лоха я, кертгерча даькъе дукхача халача балхашта механизаци яза хилар бахьан долаш.

РСФСР Лакхехьарча Совета комиссе заседане критика йир вай республикана капитальни гIишлош хьалдара гIулакха тIехьайнсар бахьан долаш. Комиссе заключене тIа белгалдаьккхад, кхачан, мигача, дулха-шурий промышленноста, бахача наха бытовой гIулакхаш дара, унахцIено лораяра, чуIеча цIеной-коммунальни боахама доакъошка капитальни вложенеех пайда къаьстта во эцаш а мощностащ эксплуатаце дIаялара план во кхоачашъеш а хилар. Белгтала, шшта мах бе мегаргба, нагахьа санна республике 11 бетта керда чуIе цIеноц эксплуатаце дIадалара шера план 40 процент мара кхоачаш ца яь хилча, 185 эзар квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош дIадала дезаш хиннача метте дIаденнадац 73 эзар квадратни метр мара. Кхоачашъяц школаш, больницаш, берий учрежденеш хьалъяра план. Республика Министрий Совета Iоттар е боккъо йолаш да вай план юкъагIйоахача гIишлошъеча организацей кулгалхоша хIама ца оалаш на яеIарах.

Бахача наха тIа-тIа дукхагIа юатташ дола дукха товараш кхоачамбеш хургдац алхха моттигера доал долаш йолча предприятешка уж хьадора аьнна. Халахета а, халкъо лададу товараш дукхагIа хьадара дош къоастадара юстара латт Нохч-ГIалгIайчен территоре тIа яда союзни республиканскии (РСФСР) доал долаш йола дукха промышленни предприятеш. Автоспецоборудоване, медицински инструментий, электромеханически, транспортни машиностроене, Грозненски ремонтно-механически, пищеви машиностроене, «Красный молот» заводий, «Грознефтехимзаводы» объединене кулгалхоша цунах йоагIаш йола вывод ергья а 1972 шера халкъо лададу товараш дукхагIа арахецара ле доагIар дергда а аьнна хет вайна.

Вай дехкар, депутата а хIара советеху къахьегамхочун а дехар, — белгалдаьккхар В. Б. Назарова юххера цкий къамаьл чакхдоалаш, — йислагIча пятилетка план толаме кхоачашъяра ма могта новкъостал дар, вай Даьхен исторена юкъе белгалдаьнна ди — Советски Социалистически Республикай Союз хьаяь 50 шу дизар 1972 шера къахьегама дикача совгIатацца белгалдаккхар.

Министрий Совета председатела Р. В. Вахаевеи финансай министра П. Я. Гурееввеи докладех йола пренеш

Пренеех эггара хьалха къамаьл де дош лу Грозненски горисполкома председатела заместитела **Л. Д. Магомадовна**.

Города къахьегамхоша халкъа боахама 11 бетта планал совгIа 34 миллион сома маьха продукци еннай. Цхьайолча хьалха латтача предприятеша хIанале шера планаш кхоачашъяьй. Царех я Старопромысловски бурувдеттача балхий управлени, Анисимова цIерагIара мехкдаьтта чакхдоаккха завод «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ яха опытни завод, кхыдараш.

Городерча фабрикашкен заводашкен «Пятилетка диъ шера» яхача девизагIа шерра социалистически яхь яржаш латт. Пятилетка хьалхарча шера карагIдаьннар кIезига деце а уж хьалхашка латтача декхарашца дIа мадеххара да ала йиш яц.

КПСС ЦК ноябрьски Пленумен СССР-ен РСФСР-ен Лакхехьарча Советий сессешен маяххара болх вIаштIехь а баьккха ерригача предприятешен организацешен технико-экономически хьоккхамаш кхоачашдергдола хьалаш хIанз а Iалашдаьдац. Геттара тIехьадоах капитальни гIишлош хьалъяра балхаш. Итт бетта пайда ца эцаш дисад 10 миллион сом, хьал ца деш гIишлошъераштa тIадисад 6 эзар квадратни метр йола наха чубаха цIенош. Во лел школаши бытови объекташи хьалъяра балхаш. Объектий бе боагIача тайпара лоархIам ца бари гIишлой индустре база чIоагI ца яри бахьан долаш нийседенад из.

Городера инженерни коммуникацеш дерттIа ца хиларца дувзаденна нах баха цIеноши культурно - бытови объекташи эггара хьалха эшача а ца еш инженерни сеть йолаш йолча хьалъе езаш хул. Дукха водопроводаш я городе хувца езаш. ДэгIан канализаши йолаш итт улица мара яц городе. Геттара воча хьале ба хозфекальни боахам. Хозфекальни канализаци хьалъяра 7,5 миллион сома маьха проектни задани оттаьй, кхы а 3 миллион сома маьха проект кийчъеш я «Гипрогрознефть» институт. Укх шин-кхаь шера из боахам тоабе аьттув баргбар тха, нагахьа санна цхьайолча союзни министерствашa новкъостал доре.

Укх гаргарча шерашка моттигерча Советий балансагIа дIалургья желой фонд, цудухьа хIара райисполкоме гIишлой отделашн, хIаьта городе шин ремстройтрести йича бакъахьа хет тхона.

Пхе шера план тха теркам тIасзаш а вай декхарашка хьежжа а я. Цунца цхьана городе бахачар хьашташ дикагIа кхоачашдара оаха дех лакхе белгалъяь объекташ хьалъяь яхара тхона дукхагIа капиталовложенеш хьожделга.

Тешам лу аз городерча къахьегамхоша боахами культуреи хьалъяра шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара беррига низ тIабохийтаргхиларах.

Трибуна тIа ва МалгIабика горисполкома председатель **Б. З. Ахильгов**.

— МалгIабика къахьегамхоша партийни организаце кулгал а деш КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа вIаштIехьбаьккха леладаьб шоай болх укх шера, — йоах оратора. Цхьайтта бетта план 101 процент кхоачашъяьй цар. Соахкарчул 42 процент дукхагIа дехкад укх шера района къахьегамхоша ялат, баьцадаараш — 44 процент. Планага хьежжа дохкаш да тха, фуаш, шура. Дулх доххара шера задани кхоачашъяьй.

Бакъда во пайда эц хий декхача лаьттаех. Дукха кхоачамбоацараш да хьайбай боахаме а. Города партийни организацеи моттигерча Советашеи шоай низ дIа мел кхоачар дерга уж кхоачамбоацараш дIадахара.

Дукха я района юрташка къаьна, вай ханарча декхараша дIадеххача тайпара дешар вIаштIехьдаккха йиш йоаца школаш. Кхаь Ачалкхе дерттIа водопровод яц. БархI шу даьннад «Чечингсельстрой» треста «Ингушский» совхоза къахьегамхошта водопровод хьалъе йолаяь. Кхы дикагIа латтац из гIулакх МалгIабике а. ремстройтреста гIишлошъераш городера улицаш аьхка а аьхка дIабахаб, хIаьта водопровод вIаштIехьъяккханза я хIанз а. «Ингушский» совхоза юрташта юкъе гIолла йиъ газопровод чакхйоал, бакъда юрташка бахачарна газ юллалга цхьанне а дIатIаэцаш дац.

Тха городе гIишлошъеча организацей участкаш мара цхьаь цаI гIишлошъю предприяти яц. Хлебозаводи молзаводи хьалъю ялх шу даьннад, диъ шу да горисполкома здани хьалъеш латта. Больницана лаьрхIа ахча хьожадаьд, бакъда, из хьалъе гIишлошъераш бац. 1965 шера дена къоастадаь доалаш дац холодильник хьалъяра дош.

Оаха дика кхетаду уж дерригa дешаш къоастаде тхоай низ дIакхоачаргбоацилга. Оаха республика Лакхехьарча Советагара дех МалгIабике гIишлош хьалъю къаьстта цхьа управлени хулийталга. Новкъостал эш тхона школаш, молзавод сихагIа хьалъяра. Коммунальни боахама министерствана тха района къахьегамхой хица, электроэнергеца, газаца Iалашбара дехкар тIадилла деза.

— КПСС ноябрьски Пленумен СССР Лакхехьарча Совета сессеи документаш чIоагIа къоабалдаь тIанийцача тха района къахьегамхоша пхе шера план кхоачашъеча шоаш доккхий толамаш доахаргхиларах бIубенна ба, — аьлар оратора шин къамаьл чакхдоалаш.

— Советски наьха вахара хьал тоадара КПСС XXIV съездо белгальь хоадамболлаш йола программа кхоачашъяра тхоай кхы а овсаргIа къахьега дезилга кхетадеш да тхо, — аьлар депутата, Старогрозненски бурувдеттача балхий управлене мастера **В. П. Слесарева**.

«Грознефть» предприятеша дерригача экономически хьоккхамашка диллача цхьайтта бетта план тIехкхоачашъяьй. Планал совгIа 94 миллион кубометр газ яьккхай, къахьегама овсарле итт бетта соахк цу юкъа хинначул 11.3 процент лакхъечнай. Старогрозненскии Октябрьскии бурувдеттача балхий управленеша 11 декабре шера планаш кхоачашъяьй.

Цунца цхьана «Грознефть» объединене предприятешка цIенхаштта кхоачамбоацараш а да. Мехкдаьтта доалла керда тIоанаш хьагучадахара план кхоачашъяьяц. ГIишлои - монтажни балхаш дара план 67,4 процент мара кхоачаш ца деш дисад.

Хьалхацка латта декхараш кхоачашдара чIоагIа лоархIаме гIулакх да ниса планировани леладелга. Из ништа ца хилар бахьан долаш республика Госплана бехках хан-ханнахьа эшаш йола материалаш хулийталга Iалашдац. 69—70 процент мара Iалашбац мехкдаьттахой хьунца, цементаца 65 процент, тоьац кирпишк.

Грозне тахана кхоанен мехкдаьттаца ювзаенна я. ХIанз санна бурувдетташ дIахо а мехкдаьтта доаккхаргдола керда тIоанаш лакъаш латт, цудухьа 6—7 эзар метр бурувдеттаргдола хьалаш Iалашде деза. Цу гIулакха тхона эш тIех чIоагIал йола бурувдеттен обсадни турбаш, кхыдар.

Тха района къахьегамхоша цхьайтта бетта планал тIех 8 миллион тонн мехкдаьтта даьккхад, ДIадахача шера тха районе мохк аьгар. Цо даь зе юхаметтаоттадеш доккха новкъостал даьд тхона парте областной комитета, республика Министрий Совета, горисполкома. Тоадаьд 327 цIа, 18 культурно - бытовой предприяти. Дерригa бераш цхьоалагIча сентябре деша хайшар. Цхьабакъда хьатIадоагIача шера кхы а новкъостал де деза района. Дукха цIенош, кхыйола объекташ я тоанза яргйоацаш. ХIаьта районе бахача нахага йохка хьожаe еза кирпишки шифери.

Кхетадеш дац республика Министрий Совета решенегIа хьалъе езаш йола политехнически техникум, поликлиника, школаш ханнахьа хьалъяь хIана яхац. Геттара тIехьадоах Старопромысловски шоссена реконструкци яра балхаш.

Къамаьл де дош лу депутата, Грозненски района Старосунженски юртсовета председатела **А. Х. Абдулкеримовайна**.

— Халкъа боахам дегIабоалабара оттаьча пхе шера плано советски наьха чIоагIа дегаш айдаьд, уж керда толамаш дахара бIубенна ба, — йоах депутата.

Дерригача советски халкъо санна Грозненски района къахьегамхоша а шоай низ дIакхоачар ду белгальь планаш кхоачашъяра. Укх шера района колхозашеи совхозашеи 95 эзар тонн ялат даьккхад. Ялат дохкара план 187 процент кхоачашъяьй района кхаш леладераша. Соахкарчул дукхагIа йоакх хьайбай продукци. ХIанзле кхоачашъяьй паччахьалкхенга тха фуаш дохкара шера заданеш.

Эргаьнна тоалуш йоагIа района юрташ. Хьехархошта 5 цIа, 4 квартира хьалъяьй, школана пристройкен керда общежитеи яьй, асфальт буллаш наькъаш тоадаьд.

1972 шера цхьа школа мара кхы объект хьалъе лерхIац тха юрташка. ХIаьта цу гIулакха хьожадаь 26 эзар сом лаьттанцара балхаш дара мара тоъаргдац. ХIаьта цхьайолча юрташкарча школашка бераш кхаь сменагIа деша дагIа, бахача наьха цIеношка Iеш ба 300 хьехархои медицински болхлои. Цар дешара а, вахара а хьалаш тоадара новкъостал делга дех оаха.

Дукххача шерашка уттаду оаха Толстов - Юрт, Виноградное яхача нах бахача моттигашка водопровод чуйиллара дош, бакъда, из хьаллоацаш саг вац. Оаха дех юрта боахама министерствагара цу юрташка водопровод яра Староюртовски оалхазарий фабрикага ахча хьожадайталга.

Оаха хьаллоац сессе ювца халкъа боахам дегIабоалабара планаши 1972 шера бюджети. дIахо йодача хана шерра социалистически яхь йоаржаяь Грозненски района къахьегамхоша шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара хьинар кходерг ца хилара тешал а ду.

Трибуна тIа ва республика унахцIено лораяра министр **М. Т. Индербиев** — Коммунистически партеи советски правительстваи даим терко ю къахьегамхой унахцIено лораяра, — йоах оратора.

ДIаяхача пятилеткагIа республике бахача наьха унахцIено лораеча белгтала толамаш даьхад. Нах бахаш йоаккха ха йIаьхъеннай: маIа нах 70 шерага кхаччалца бах, кхалнах — 74 шерага кхаччалца. Иттазза кIезигденнад республике укх тIеххьарча пхе шера тайп-тайпара лазараш. Укх шера 1 январь тIакхоачаш республике 71 больница, 8 санатори, 243 поликлиникеи санитарно - эпидемиологически станции, 586 фельдшерско - акушерски пункт яр.

КПСС XXIV съездо дарба деча учрежденей материально - техническии база чIоагIъе езалга белгалдаьккхад. Мела я вай республика база.— ДукхагIа йола дарбан - профилактически учрежденеш эшаш дола санитарнии пожарнии хьалаш долаш яц. 60 больницеи 200 поликлиникеи воча помещенешка я. 1971 — 1975 шерашка паччахьалкхен капиталовложенеши кхыйола средстваши дIа а яхийта 4 эзар менги хургбола больницаш хьалъе лерхI, Цу юкъа яь яккха еза 300 менги отторгбола тубболницеи 105 менги хургбола Ножай-Юрта больницеи. Ерригсоюзни субботнике даьккхача ахчах дарбан корпус ергья г. Грозне, МалгIабике городской больница е еза. «Грозвино» объединене чотагIа Наурски станице бIаь моттиг йола корпус ергья, «Электроинструмент» завода лаьрхIа больница хьалъергья.

Из декхар кхоачашделга дукхача ведомстваехи министерстваехи тийша хургда. Цхьабакъда цхьайолча органий кулгалхоша цу хьакъе 5 июле 1965 шера КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советон баь соцам кхоачашбара дукха хIама дац. Царех я «Скотопром» трест, юрга боахама министерство, кхыйола организацеш. Из бахьан долаш дарбан учрежденеш хьалъяра цхьайтта бетта план 75 процент мара кхоачашъяьяц республика.

Иштта ледара латт республике водопроводаш хьаярен, хIаьта йолаш йолчарех нийса пайда эцарен гIулакх а. Цхьайолча юрташка бахача наха мела хий цIена дац.

ХIара саг унахцIена хулийталга чIоагIа лоархIаме гIулакх да, из бахьач цахаддаш къовсам лоаттабе беза паччахьалкхен а, общественни а учрежденеша. ХIаьта цунца дувзаденна тхоай декхараш дIахо йодача хана кхы а дикагIа кхоачашде хьожаргда тхо,—аьлар нов. Индербиева шин къамаьл чакхдоалаш.

— Вай Даьхенна чIоагIа лоархIаме да е денош. КПСС XXIV съездеи КПСС ЦК ноябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIчеи РСФСР Лакхехьарча Совета шоллагIчеи сессей решенеша чIоагIа къахьегамен политически хьинар айденнача хьалашка чакхдоалаш латт нйслагIча пятилетка хьалхара шу, — аьлар депутата, Грозненски вагонни депо бригадира **Т. И. Аксюковас** шин къамаьл дIадоладеш.

— Пятилетка хьалхарча шера белгтала толамаш даьхад Грозненски отделене машиннаькъахоша. Цхьайтта бетта планал совгIа 100 эзар тонн мухь дIа-юха бихьаб. Мухь дIа-юха кхахьарахи къахьегама овсарле лакхъярахи тIанйца социалистически декхараш кхоачашдаьд, вагонни локомотивни депоша планал совгIа 5 эзар сом пайда баьккхаб. Иштта шоай планаши социалистически декхараши тIеххкоачашдаьд наькъа отделене ерригача звеньяша. ХIаьта балха эггара доккхагIа толамаш даьхараш вагонни депо къахьегамхой ба. Мехкдаьтта продукташ чуйоттара план 4,5 проценти къахьегама овсарле лакхъяра план 3 проценти тIехкхоачашъяьй. КхоалагIча квартала итогех союзни министерстваи профсоюза ЦК-ан карара-кара тела ЦIе байракх еннай тха отделене къахьегамхошта.

Доккхий декхараш хьалхашка латт тхона укх пятилетка тIадоагIача шера. ХIанзарчул 20 процент дукхагIа дIаоза еза мехкдаьтта продукташ, дикагIа пайда эца беза вагонехи локомотиваехи, мухь дIа-юха кхухьаш дIадохийтар 22,5 процент чухьнахьадаккха деза. ТIадоагIача шера дIахо реконструкци ергья отделене наькъа. 50 миллион сом хьожадаьд шоллагIа никъ, промывочно - пропарочни станции электрически тIеген хьаяра, наха чубаха цIенош, больницаш, клубаш, кхыйола объекташ хьалъяра.

Цхьабакъда тхона новкъостал эш керда оборудовании механизмаши Iалашъяра. Къоастадаьдац керда вокзал, путепровод, канализаши, станцера мухь лоаттабеков, иштта кхыйола культурно-бытови объекташ хьалъяра дош.

Тха района № 16 йолча юкъерча школе кхаь сменагIа хул занятеш. 1971 — 1975 шерашка Керда Алды Мичурина цIерагIчен посёлкашка керда школа хьалъелга плана юкъехьолга дех оаха.

Октябрьски района къахьегамхоша нйслагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра беррига низ денали ураоттадаь къахьегаргда.

Трибуна тIа ва Шаьла района XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза председатель, депутат **А. А. Вахидов**.

— Тха колхозхоша дег чура къоабалъю КПСС ЦК ноябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессеи материалаш. ХIанз юртбоахама къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаяй пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра.

Яхь дикагIа лел, аьлар цо, даьр а де дезар а фуд ховш хилча. Юртбоахама шера цкъара итогаш хIанзле а яь яьннай. Уж гIадвугаш я. Нагахьа санна 1969 шера тха колхоза доход 415 эзар сом хиннадале, укх шера миллион сомал совгIа хургья из. Колхозни производства эффективность соахкарчул шозза дегIаенай.

Тха колхоза дерригача доакъоша пайда баьб. Паччахьалкхенна планал дукха совгIа дехкад ялат, шекара свекла, хьайбай продукци. Уж доккхий толамаш даха вIаштIехьдаьннад кхаш леладераша, хьайбаш леладераша хьинаре къахьегарах. Укх шера тхо цIенхаштта оарцагIдаьлар доакъар дукхагIа Iалашдара, наьха болх кхетамца вIаштIехьбаккхара, халача балхашта механизаци яра. Боккъонца механизаци яьй коровника, хьайбаш леладерашта керда цIа хьалдаьд.

Партеи правительстваи решенеша, колхозхой кхоалагIча съездо къаьстта теркам тIабахийтаб керттерча фондехи вай ганзах — лаьттахи цIенхаштта пайда эцара. Цудухьа цу дешай даим йоакхо ю оаха.

ДIахо оратора дувц гIонна болча боахамо колхоза беча пайдах. Масала, колхозе хьайийллай консервии цех. ХIанз соми баьцадаараши доалац зехьа, сов мел яьнна продукци цехо чакхйоакх. Цул совгIа школа чакхъяьккха баьннача кагийча нахан мехкараштен болх бе моттиг а я. ХIара шера боккха пайда лу кIир яккхаро а.

Колхоза доходаш хIара шера алсамъювлаш хиларо торо хулийт колхозхой материальни духовнии хьашташ дикагIа Iалашде. Масала, укх тIехьарча хана дика лакхденнд цар алапи, юрта бахача наха а производственни участкашка а хий чудиллад, бани, кхыйола объекташ хьалъяьй.

Нов. Вахидова дех Шаьла районе бахача наха газ чуйиллар плана юкъедахьар.

Сессе ювца оттаьча проекташа къаьгга хьахьокх вай республика промышленность, юрта боахам, культура дегIайоалаяра партеи правительстваи цахаддаш йоакхо елга. ХIанз вай массане декхар да сессе чIоагIъергйола планаш кхоачашъяра деррига низаш тIадахийта къахьегар.

Дукха ха йоацаш хиннача КПСС ЦК Пленумо, СССР Лакхехьарча Совета сессе дийцар 1971 — 1975 шерашка вай мехка халкъа боахам дегIабоалабара дешаш, белгалдир советски наьха хьал тоадара де дезараш, аьлар Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологически установка оператора, депутата **Н. С. Астаховас**.

Беррига советски нах санна КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра хьинар ца кходеш къахьегаш ба мехкдаьтта чакхдоахараш а. Завода коллектива ханал хьалха кхоачашъяьй цхьайтта бетта план, соахк цу хана хинначул дикка лакхъяьй къахьегама овсарле.

Мехкдаьтта чакхдоахараша дег тIара къоабалбаь тIанийцаб «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо а тоадарах» бола КПСС Центральни Комитета соцам. Ерригача цехашка, бригадашка, сменашка дийцад из лоархIаме документ.

Тха завода коллектива дош деннадар шера план 25 декабре кхоачашъе. Цхьабакъда, йоах оратора, цу гIулакха чIоагIа новкъарле ю бензин, фенол, ацетон, кхыйола а кийча продукци ханнахьа дIа ца кхахьаро.

ДIахо нов. Астаховас дувц болхлой автобусащеи трамвайщеи дIа-юха кхувлилга. мехкдаьттa чакхдоахараштa медицински гIулакх делга тоаде дезаш хиларах.

Оаха предложени лу, аьлар оратора, Черноречье яхача поселках микрорайон аьнна цIи тилла. Завода ерригача коллектива цIерагIа цо дош делар пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржае.

Трибуна тIа ва къахьегамхой депутатий Наьсарен района исполкома председатель **Х. Х. Плиев**. Вай сессе болх бу КПСС ЦК ноябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессеи решенеша беррига советски наьха политически хьинар айдаьча деношка, аьлар цо. ХьатIадоагIача шера вай дездерга Советски Союз вIашагIъелла 50 шу дуза ди.

ДIахо цо дийцар пятилетка шерашка района экономика дегIаярах. Масала, цу бIаь миллион сом гаргга мах бола промышленни продукци арахецаргья. Района предприятеша дукхагIа хьадерга халкъа эша товараш. Производственни планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а еш болх бу «Электроинструмент». наькх ?еча заводий, автотранспортни предприяте коллективаша.

Пятилетка шерашка дика дегIабоагIаргба юрта боахам а. ХьатIадоагIача шера юртбоахама культураш хьуекъаяра дика лард еллай кхаш леладераша: агротехнически толашагIйолча хана дIалийнад гурахьа дув ялат, зяба лаьтта аьхад, кхашка органически удобренеш ехк. Къаьстта теркам тIабахийтаб хьайбай боахам тоабара, вIашагIйоллаш латт гIажаши боабашкаши лелаергйола ферма, Экажкъонгий-Юртен Назранен хьалъеш латт откормочни базаш.

Цхьабакъда, совхозий балха юкъе кхоачамбоацараш дукха да, цхьайолча промышленни предприятеша кхоачашъяц производственни планаш. Оаха деррига а дергда района экономика айяра, тIехьабусараш ца хилийтара.

Района юрташка хIанз а хий чудиллацдац йоах, нов. Плиева. Пхьилекъонгий, Экажкъонгий, ГIазе юрташка бахача наха Алханчуртски канала чура хий мел. Во латт бахача наха медицински гIулакх делга, тишъенна а готта а я больницаш, реконструкци е езаш я Iармин яха курорт, тоабе безаш ба цига бодаших.

ХIара шера дукхагIа хул районе баха нах. Цудухьа школаш тоъац, 3—4 сменагIа деша дагIа бераш. Укх тIеххьарча хана цхьаь цаI культурни учреждени яьяц районе. 1970 шера Назране клуб хьалъе йолаяьяь, проектно-сметни документаци кийча дале а хIанз а даь даьннадац лаьттанцара балхаш. Иштта эсала лел административни зданеш, автостанци, общественни, кхачан, торговле объекташ хьалъелга а. Цудухьа республика кулгалдеча органашка уж хIамаш теркалдар дех оаха, аьлар оратора.

КПСС XXIV съезда, Центральни Комитета ноябрьски Пленума, СССР Лакхехьарча Совета сессе решенеша белгалдаьд вай мехка хургдола Iалаьмате доккхий экономически социальнии хувцамаш, аьлар Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра **М. У. Умарова**.

Доккхий декхараш латт советски школана хьалхашка. Массанега а юкъера дешар дешийтилга толамца чакхдаьккхар эггара а хьалха школай, юкъерча специальни заведений, профессионально - технически училищай болхлоех тийша да. Цу даькъе цхьадола хIамаш карагIдаьннад республика халкъа образоване болхлошта.

Цхьабакъда, аьлар оратора, цу даькъе доккхий кхоачамбоацараш да. ЦхьоалагIа декабрь тIакхоачаш цхьаннахьа болх беш воацаш а дешаш воацаш а эзар совгIа зIамига саги йоIи яр. БархI класс яьккхачул тIехьагIа хIама ца деш ва баргI бIаь совгIа кагирхо. Из проблема къоастаеча хьинаре дакъа лаца беза моттигерча Советаша, городий а юртий а общественносто.

Цхьайолча школашка дикка тоабаьб дешара-кхетама болх, кIезигбеннаб цхьан классе шоллагIча шера чубусараш, бакъьа, гIулакх сатийна Iе йиш йолаш дац. 1964 шера деша хьайийцарех укх шера бархIлагIча классе дешаш 60 процент мара вац. ХIана а тIехьа дIадаккханза да ПТУ деша багIараштa бархIшерара образовани ца ялар санна дола нийса доаца гIулакх.

ТIехь-тIехьагIа кIезиглуш латт сайрийнарча школашка деша бaгIараш. Дешар хьехилга тоа ца дича, халкъа образоване органаша, моттигерча Советаша, предприятей, колхозий, совхозий кулгалхоша дерттIа йоакхо ца йича вIаштIехьдаргдац сайрийнарча школана хьалхашка латта лоархIаме декхар дизза кхоачашде.

Къаьстта теркам тIабахийта декхарийла да вай юрташкарча школашта. Укх гарггарча шерашка итт класси бархI класси никхийта еза юрташка мел бахача кагирхошка. Дешархошта профессиональни говзал Iомаяр юкъедоаладеш я юрташкара школаш. Из гIулакх дика лел Урус-Мартана, Сунженски, Шелковской районашка. Цудухьа цу районашка дукхагIа кагирхой юкъебус колхозашкеи совхозашкеи болх бе.

Массанега юкъера дешар дешийтар, школаша дешара программаш толаме кхоачашъяр алхха халкъа образоване органех тийша хиниа ца Iеш, дукхача кхыча организацеех, кертгерча даькъе гIишлошъеча организацеех тийша да, аьлар оратора.

Фу ала йиш я Ведана, Ножай-Юрта, Советски, Ачхой-Мартана районашкарча школашка беча балдах нагахьа санна цига цхьаццa-шиццa кабинет мара ца хилча. Из бахьан долаш дешархошта дерттIа хьеха вIаштIехьадалац, хIаьта дешархой вузашка деша болхача хана халача хьал тIа-а уатт.

Дешара процесс нийса лелаяра хIара педагог хила веза марксистско - ленински теори кIоаргга йовзаш, хьехарен кхетам баларей Iилман лардаш йовзаш. Дукха ха а довза а дезаш ва хьехархо, ХIанзве а йоакхо е еза юрташкарча школашта хьехархой кийтбара.

ЦIенхаштта тоаде дезаш да хьехархой бытн салоIми вIаштIехьбоаккхилга. Укх тIеххьарча кхаь шера хьехархошта лаьрхIа вайцига хьалдаьд дукха цIенош. Цхьабакъда, хьехархой коммунальни квартираца Iалашбара бола РСФСР Министрий Совета соцам кхоачашбеш бац. Дукха кхоачамбоацараш да школаш, интернаташ, спортивни гIирсаш хьалдеча а. Из гIулакх къаьстта во латт Наьсарен, Шаьла, Ачхой-Мартана районашка.

Педагогически болх эргабаьккха тоабарца цхьана дицдалийта йиш яц школай материально-технически база чIоагIъелга а.

Республика экономика, культура дегIайоалаеча, къахьегамхой вахара хьал тоадеча доккха дакъа лоац гIишлошъераша, аьлар № 7 йолча гIишлой-монтажни управлене бригадира, депутата **Ш. Хаджиева**. Укх тIехьарча хана вай республике хьалъяьй дукха промышленни, юртбоахама объекташ, медицински профилактически учрежденеш, школаш, нах чубаха цIенош, кхыдола гIирсаш. ГIишлошъераша эргадаьккхад республика столица — Грозне сибат.

Цхьабакъда, капитальни гIишлошъяра боарам тIехь-тIехьагIа боккхагIа хулаш латт, цунга хьежжа дукхагIа хул гIишлошъерашкара дIадехараш а. ГIирсаш сиха, дика хьалдар — цар керттера декхар. ДукхагIча даькъе из де деза къахьегама овсарле, производства эффективность лакхъяра чотах, балхашта шерра механизаци яра чотах.

Тайп-тайпарча къамех вола 52 каменщик ва тха комплексни бригаде. Цар массане а дика бу болх. Цудухьа хIанзле а хьатIадоагIача шера шоллагIча квартала чотагI болх беш да тхо.

ГIишлошъерий болх дIахо а тоабара вIаштIехьдаккха деза моттигера гIишлой материалаш дукхагIа а дикагIа а арахецилга. Кирпишк, жагIа, бетон, кхыйола материалаш ца тоъар бахьан долаш болх ца беш дукха ха йоаю гIишлошъераша. ЦIенхаштта тоабе беза кирпишкаш ечa заводий болх.

Дукха гIишлош я республике хьалъеш. Цкъаза укх тайпара хIама нйслу. Цхьа объект дIайоланьй а алалехьа сацийта дезаш хул балхаш, е хьахийца ахча кхоачалу, е проект йоацаш хул, е мел эша материалаш хилац. Из бахьан долаш цхьан объектера кхыча объекте аха дезаш хул тхо, гIаикха дукха ха йов, графикк телхаю. Из гIулакх дIахо аштa лелале йиш яц.

Массехи дош аргда аз аьшка бетонах, йоах нов. Хаджиева. Из тоьаш яц. Тхона хетаргахьа нийса хургдар Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управленена, мелиорацеи хий боахамеи министерствана чуйоагIача Аргунски заводо шин торонашка хьежжа аьшка бетон дукхагIа арахецаре. Цох гIишлошъерашта доккха новкъостал хургдар. Автотранспортна управлене кулгалхоша дукхагIа йоакхо е еза болхлой балха хьаккхувларан юха цIаккхувларан.

1972 шера планаш йизза кхоачашъяра низ ца кхобеш къахьегаргда гIишлошъераша.

Доазол дехьара

СЕНАХ ЯЗДУ ДУНЕН ГАЗЕТАША

Доазол дехьарча кепайоазопо боккха лоархIам бу Куба Коммунистически парте ЦК Политбюрон Секретариатен член, республика Президент Освальдо Дортикос Торрадо Советски Союзе вена хилара. Газеташа хоам бу советско-кубински переговорех, изложенегIа арадаьккхад кубински вокккхача хьаша сийна шу оттадьча СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина даь къамаьл а цунна жоп луш Освальдо Дортикос Торрадос даь къамаьл а. Белгалдоаккх советски халкъо Куба халкъацарча доттагIала боккха мах беш хилар, советско-кубински отношенеш кхы а чIоагIагIа чIоагIлуш хилар, СССР-и Кубен кхы айххагIа дунен арене выступленеш е езаш хилар. «Нью Йорк таймса» къаьстта белгалйоаккх американски авиаце ДРВ-ана духьал даь кхы а керда пиратски гIулакхаш гомалца харцахьа лоархIаш йола А. Н. Косыгина къамаьла тIара моттиг.

«Нью - Йорк таймса» язду «Юкъарча рынка» позицеш мелье тарлургдола торгови гIулакхаш Франце магийтарг ца хилар ВIашагIкхийттача Штаташка дIахайтад» президента Ж. Помпидус, яхаш. Газета дIахо белгалдоаккх шоай арахьарча торговле дефицит дIаяккхара США тIахьехаш, Помпидус боккъалдар аьлча американски инфляци экспортагIа дIаухийтилга дIадаккхара тIахьехаш хилар.

«Азорски гIайреш тIара Бермудагеи Флоридагеи кхаччалца» яхача статья тIа доал деча гIозарашта гарга латтача «Насьон» яхача газето язду «Малхбузен Еврепа ший личность США-на хьал хашка чIоагIъю», яхаш. «ХIанзара экономически финансови хьалаш оттарах французски, английски, малхбузенгерманеки правительствай позицеш массаза а цхьатарра ца хуле а — йоах газето, — Европе вIаши гIулакхаш леладелга юкъара дегIадоаладара тIаерзаяь я уж».

Газеташа шерра дIахойт Лаоса патриотически низаша Кувшиний Далине еча наступательни операцеех. «Вашингтон посто» белгалдоакх Лаосе американски авиацена доккха зе хулаш хилар. Кепайоазон кхыча органаша белгалдоакх американски авиаце чIоагIа хьаллоацаш хилара а Лаоса аьттехьарча низашта юкъе американски советникаш хилара а Кувшиний Далине уж бусаргболаш хIама ца дудалар.

Малхбузерча пресса шерра дIадовзийт Франце президента Ж. Помпидус радио чуи телевиденеи гIолла даь къамаьл. «Фигарос» йоах цу къамаьла тIа керттера моттиг хетаьяр Европе вIаши гIулакхаш леладелга чIоагIдара хьакъехьа йола Франце политика чIоаггIа дIахо хьорг хилара. «Вашингтон посто» хоам бу 1973 шера 30 апрелага кхаччалца йолча хана маьхаштен алапенеи тIахьожам лоаттабелга дIаьхдергдолча, Никсона кулг яздаьча законодательствах. Газето ювц мехка вахара эшарий мах дIахо а лакхлуш хиларах йола официальни даннеш, цунах лоархI маьхаштен алапенеи тIахьожам от табарца инфляце процесс юхаоза гIерташ правительства леладу гIулакх дохар.

Японски газеташа хоам бу Окинавах йола японо-американски соглашени цхьан оагIорча порядкагIа могаеш советникий палате доал деча либерально-демократически парте викалаша аьлча решенех. Цу решенена духьал селхан берригача мехка хиннача демонстрацеехи митингехи дувц «Акахата».

Польски газеташа араьхай 1972 шера ПНР халкъа боахама планахи бюджетахи дола законаш чIоагIдеш хиннача сейма сессе материалаш.

(ТАСС).

ЛОАЦЦА

БУХАРЕСТ, 23 декабрь. (ТАСС). Ханал 9 ди хьалха шера план кхоачашйир румынски столица промышленноста. Бухарестерча предприятеша планал совгIа 3500 тонн прокат, 15 эзар автопокрышкаш, 1,5 миллион метр тканеш, эзараш электромотораш, кхыйола продукци арахийцай.

ВЕНА, 23 декабрь. (ТАСС). 13 саг веннав гриппах австрийски столице духхьал укх тIеххьарча 15 дийнахь. Укх тIеххьарча кIирагIа цу лазарах цамогаш хинна 40000 саг ва.

Лазар чIоагIа доаржош я тIаьда этта ха.

Вена медикаша дувцачох гонконгски «А-2» аха вирус кхийтта ба гриппах цамогаш бола ахаш гарга нах.

ДЕЛИ, 23 декабрь. (ТАСС). Индийски парламента 477 депутато къамаьл дир Германски Демократически Республика къоабалъяра тIахьехаши ГДР-аца дипломатически отношенеш оттаяр могадеши.

Цу тIахьехама кулгаш яздаьча депутаташта юкъе ба Инде политически партеех дукхагIъярий викалаш.

У ТАНА ДIАВОАЛАШ ДАЬ КЪАМАЬЛ

НЬЮ - ЙОРК, 23 декабрь. (ТАСС). Ший постера дIавоалача ООН Генеральни секретара У Тана ООН Генеральни Ассамблея тIеххьар хиннача заседане къамаьл дир цу XXVI-ча сессе делегаташцара къасташ.

Къоастаянза йола керттера проблема я аьлар У Тана Гаргарча Малхбоалера хIанза латта конфликт. Цо белгалдаьккхар ший эрригача положенешца 1967 шера 22 ноябрера Кхерамзлен Совета резолюци хьадда кхоачашъе езаш хилар. Цу резолюце тIа эггара хьалха лерхI дIалийцача территорешкара израильски эскар арадаккхар.

ООН Генеральни секретара чIоагIа новкъа хеташ дийцар Вьетнаме тIом дIахо беш хилар, Индокитае машар меттаоттаргхиларга дог доах ше аьлар цо. Индостански ах гIайрен тIара хьал дувцаш У Тана могайир Кхерамзлен Совето тIайица резолюци, из пайданеи конструктивнии я аьнна цун цIи йоаккхаш.

Зуламаш дукхагIа хул

ТОКИО. (АПН соб. корр). Японе арахийцача кIайча книжка тIа белгалдоаккх мехка укх тIеххьарча шера зуламаш лакхлуш хилар. Масала, лакхлу наркотикий контрабанда, шерагIа ярж парнографи. Японски полице лерхIачох, хIанз мехка 138 эзар гаргга ганстер ва, царех дукхагIбараш зуламерча организацешка вIашагIкхийтта ба. Японе эггара йоккхагIйола банда 10 эзар гаргга саг юкъеводаш я. Ховш да, цу зуламхошка магазинаш, клубаш, н. кх. хилар. Гангстерий эррига доход 1970 шера, налоговой администраце лерхIачох, 5740 миллион иен хилар.

Японе зуламаш делга лакхлуш хилара статистика яйзача ше-шегIа хьаотт зуламхошца къовсам лоаттабе хIана магац полицена, яха хаттар. Цу полице низ дIа маккхачий демократенеи машаран тIехьа айттача демонстранташта духьал йовла.

А. СЕМИН.

Марионеткашта духьале елга чIоагIлу

Нгуен Вэн Тхиеу марионеточни сайгонски режим духьалъотта езаш хул Къулбехьен Вьетнама городашка бахача наха тIа-тIа чIоагIагIа правительствана духьалъеча выступленешта. Къулбехьен Вьетнамера дерригa американски эскар арадаккхари Тхиеу Iаьдала тIера дIаваккхари хьадехаш болча кагирхойи дешархойи боламца цхьана шера ярж шоай бокъонаш лораеш болхлоша еш йола выступленеш.

Алапи лакхлар хьадехаш йола забастовкаш яьй Къулбехьен Вьетнама авиакомпане гIулаккхерча наха, транспорта болхлоша, Нгачанга портови болхлоша, «Игл», «Драгон» яхача кампанеи болхлоша. Цу выступленей бахьан да тIом дIахо бара тIаерзаяь йола сайгонски режима халкъа духьалара курс бахьан вахарга дIадодачун мах чIоагIа лакхбалар. Къулбехьен Вьетнаме тIайицад тIема «вьетнамизаци» яха американски политикаца Къулбехьен Вьетнама экономика тарье лерхIа «керда экономически гIулаккхаш».

Къулбехьен Вьетнама пиастра мах кхы а лох мабеллинген импортагIа хьачудоагIача товарашта тохаш йола налог лакх ма-еллинген чIоагIа лакхделар Къулбехьен Вьетнаме маьхаш. «Керда экономически гIулакхаш» хьакхайкадеш «къамаьл собране» президента» Тхиеус дIаьхха къамаьл даь 12 сахьат даьннача тIехьагIа чурча рынке дуга центнера 100 пиастр тIаккхийттар, хIаьта цхьайола продукташ вIалла йоацаш йоацаелар магазиний тархеш, яхаш язду «Тин санг» яхача («Iуйрийнара хоамаш») сайгонски газето. Дин бийсеи яьнначул тIехьагIа 46—47 пиастр доаккхаш хиннача шурий банка мах 82—85 пиастр лакхбелар. хIаьта «Iаьржача рынке» 100 пиастрах йоржа йолайир из.

Мах лакхбаларах эггара хьалха хIама кхийттар Къулбехьен Вьетнаме бахача эггара къегIа болча наха, Къулбехьен Вьетнаме эггара дикагIа алапи доагIача болхлочун хьал хиланза даргдоацача хIаманца ший дезал кхоалагIа дакъа мара Iалашбулургбоацача а оттадир.

Маьхаш лакхдалар практически Iаткъанзар алапи дикка тIаккхийттачеи льготни маьхагIа американски производства кхачан продукташ эца йиш йолчен марионеточни администраце лакхерча чиновникаштен эскара эпсараштен.

Баденеи Вюртембергеи къилбаседехьарча районашка металлообрабатывающи промышленноста болхлоша лоаттабеча забастовочни къовсамо юкъагIйоах ФРГ автомобильни производство. Юхасайцай забастовка еча предприятешца ювзаенна йолча концернай заводий конвейераш.

ДIахьажад укх сурташка. Зенаш ла новкъа да Рудольф Лейдинга, «Фольксваген» яхача йоккхагIйолча малхбузенгермански автомобильни фирма директора. Бегашта дац гIулакх: дукха хIама ца эшаш сецай 126 эзар саго болх беш йола производство. Кхы тайпа уйла йолаш ба цхьаькха предприятера — Монхенерча «БМВ» автозавода болхлой. Уж а (кхыметтел дукха а чIоагIагIа Iаткъаш) латтанза ца боалаш сайца латта безаш бале а, дукха а кхетамегIа уйлаш йолаш ба цигара болхлой. Дег тIара раьза ба уж алапеш лакхделгеи къахьегама хьалаш тоаделгеи дIадехача, забастовка еш болча шоай вежараштa - къахьегамхошта.

ДПА, Кейстон—ТАСС сурташ.

ВАЙ ХАНАРЕИ ШИЙ ТАЙПАРЕИ

...Тахан вай республика доазонел гаьнна арахьа йовзаш я вай ансамбль. Массанахьа а боккхача безамца тIаэц цун ший тайпара а вай ханара а йола искусство. Ансамбла артисташа концерташ увттадаь «географи» шера я: Москва, Ленинград, Мурманск, Караганда, Алма-Ата, Целиноград, Ташкент, Магадан, Самарканд, Джамбул... Цул совгIа, хIанз дукха ха йоацаш, доазол дехьарча республике — Чехословаке хинна цIакхаьчай ансамбла коллектив.

Хьожаргда вай цун наькъага. ТоьаI ха я Дагестански АССР-ча, Краснодарски краерча Ерригсоюзни комсомольски ударни гIишлош хьалъеш болча къонача гIишлошъераштa хьалхашка ансамбло выступленеш яь. Халонаш ларал совнагIа, уж эшае а лаьрхIа Ерригсоюзни ударни гIишлошка къахьегаш бараштa боккха салоIам хилар царех. Цудухьа езалу массанахьа а ансамбла искусство.

ТIехьагIа Москве гастролешка хилар ансамбль. Цига вай артисташа баьккхача толамах мадарра ший дош аьнпад «Известия» газето: «Кавказа дIаьхийча Iалама хозленаша санна сийрда, гIоза яьннаяр П. И. Чайковске цIерагIара концертни зал, цун сцена тIа Нохч - ГIалгIай АССР ансамбла артисташа выступлени еча хана. МаIача наьха халхара нийсса, темпераментни движенеш маьрра белгалъю Атагински лезгинка яха тайжа халхар деча мехкарий хозало, грациозноcто.

Иштта тайжа, бIаьсти санна сийрда «Мехкарий лирически халхар» хувцалу ансамбла маIача наьха группа деча «ЖаIуй болча» яхача темпераментни картинкаца. Ший тайпареи самобытнии да «Вальс» яха халхар. Юххера а концерт чакхдоал халхареи музыкаи меттаца, денал долча къамах дувцача «Вайнаьха сигалеи кIала» яхача хореографически композицеца.

Гастролешка йолча хана вай ансамбло артисташа дIахьекхача искусства ший тайпара мах беш да Приморски крайисполкома культура Управлене яздаь моаршала адрес а: «Ансамбла постановкаца дика вIаший тарлуш да халхара, фольклора традицеш, вай ханарча хореографе приемаш, йоккхача темперамента низ, тайжа пластика, вай ханарча быта сийрда колорит...» Ансамбла искусствана лоацеи чулоцам болаш баь мах ба из.

«ВIаший гаьна я маьлха Нохч-ГIалгIайчен лаьттанцара ша цIаккха а ца баьааш йола Магадан. Бакъда, Нохч - ГIалгIай ансамбла искусства вIаший гаргаэзар вай халкъаш», яздора «Магаданская правда» яхача областной газето.

Белгалде дезаш да цхьаькха. Ансамбла коллективо из ший программа кийчъяьяр В. И. Ленина бIаь шу дузара ди тIакхоачаша латтача хана. ДикагIа йолча юбилейни концертни программай Ерригсоюзни хьажара дакъа лоацаш хилар вай ансамбль ший кердача программаца. Цига а белгалъяьлар. РСФСР культура министерства приказа тIа дар укх тайпара мугIараш: «Халхараш дар, иллеш, дахар ший тайпара хиларца, репертуар дика оттаяь хиларца, художественностага диллача лакха говзал йолаш хиларца белгала яр къамий ансамблий программаш. Къаьстта белгала программа хьекхар «Байкал» яхача халхареи иллеи Бурятски ансамбло, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен ансамбло, Дагестана «Лезгинка» яхача ансамбло. Цул совгIа Ерригсоюзни хьажара жюре решенегIа Лауреата цIии шоллагIча лагIан диплом и делар вай ансамбла.

Ансамбла концерташка хьежача керчу йосс уйла: искусство вай хано дIа ма деххара хиларен из къаман оамалаш хьахьокхаш хиларен проблемаех лика лоархIаю коллективо: артисташа ду халхараш наха дезалу советски къахьегама наьха дагара уж хиларах, ьахарах бIубенна, цхх дегаондал хинна болча наьха хьал, уйлаш хьахьокхаш уж хиларах; хIара халхарца халкъа оамалаш хиларах. Ансамбла артисташ хореографе элементашца хьахьокха гIерт таханарча сага вахар цун исторeца, таханарча гIулакхашца, кхоаненца дувза а дувзаш.

Къаьстта ала безам ба са дукха ха йоацаш, хьалха ма аллара, эггара хьалха вай мехка доазол дехьарча гастролешка ансамбла коллектив яха хиларах. «Вайнах» яхача ансамбла коллективо лаьрххIа программа кийчъяьяр цу гастролешта. ХIаьта Чехословаке городашка шоаш боккхача толамца хьекхача программана юкъера цхьаццайола номераш (халхараш, иллеш, хьекхар дахача кIирандийнахь шоаш деннача отчетни концерта ансамбла артисташа. Зрителаш чIогIа раьза болаш чакхдаьлар концерт.

Вешта хулилга а дац. Из мадарра ховргдар гастролешка яха кийчлуча хана ансамбла репетиццъа мукъагIа хинначоа.

...Программана юкъера цхьаццайола номераш дукхаза а уттаьяле а, хеталора уж юххьанца кийчъеш я аьнна. ХIара движени ахю а, юха а тохкар. ХIара халхара суртага цIаьхха а хьожар, шаьрдора. Халхар нийса де Iемалуш бацар артисташ, уж бар халхара кIоарга маIаш мадарра хьахьокхара наькъаш лехаш.

Дукха бе ансамблаца йоккха талант йола артисташ. Керттерча дакъе уж ба вай мехка йовзаш а, езаш а йолча ансамбла толамашта бехкебараш. Малаш ба уж? Царех ва Черсий-Балкхарой АССР заслуженни артист Дидигов Мухьмад, Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни артисташ Битиева Галина, Тамара Синявская, Гугиев Аслеи, Мухамедов Iаьла, Раисов Кюри, дукха кхыбараш, Нохчийн гIалгIайн халкъий боккха говзанчаш хиннаб царех.

ДIахо йодача хана доккхий да ансамбла хьалхашка латта декхараш. Долче аьттув балба хьа «Вайнах»!

«Вайнах» селхан Москве яхай. ХIара шера хулаш йолча «Эрсий Iа» яхача традиционни фестивале дакъа лаца хьийхай из. Цу фестивале дакъа лоацаш хургба вай артисташ 25 декабре денз пхелагIча январе кхаччалца. Цул тIехьагIа прибалтийски городашка гIолларча гастролешка гIоргья «Вайнах».

М. РАШИДОВ.

Сурта тIа: ансамбль халхар деш я.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Советски халкъа вахара хьал дIахо тоадара партеи правительстваи еча йоакхонца жоп луш, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, Наьсарен Лесхоза болхлоша, инженерно - техничесии балхаш дераша, гIулакхерча наха нийслагIча пятилетка хьалхарча шера доккхий толамаш даьхад. Масала, продукцена реализаци яра шера план 11 бетта 101 процент кхоачашъяьй, ширпотреба товараш арахецара план — 116 процент, пайда бара план — 120 процент.

Лесхозе вIехдика къахьег шоай планаш хадланза 110—120 процент кхоачашъеш болча станочникаша нн. Ш. Гариева, А. Накостхоева, болхлочо Б. Аушева, шофера А. Хабриева, лесника Долакова, дукххача кхыча новкъосташа.

Укх деношка 1972 шера социалистически декхараш тIаэцара хетаяь собрани хилар лесхозе. Коллективо дош деннад хьатIадоагIача шера план дерригача производствени хьокхамашта 1972 шера 25 декабрга кхачалехьа кхоачашъе.

А. ЧАХКИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР лесхоза управлене прораб.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

25 декабрь

В. И. Ленина цIерагIара Дворец. 9.00. «Хозача фаьлгий дунен тIа» яха киноутренник. 10.00. Дешархошта лаьрхIа «Пионере мохк» яха журнал. 12.00. Дед-Мороза мастерске йийлла я. 17.00. «Глобус» яха кинолекторий. 19.00. ГНПЗ общежите. «Миштa хургва аьнна хет хьона кхоанен саг?» яха диспут. 19.00. «Современник» яхача эстрадни коллектива кердача шера хургйола программа. 20.00. «Фантаст» яхача вокальни - инструментальни ансамбла выступлени.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Луноход» яха клуб. «Сона дукхабеза фаьлг» яха утренник. 12.00. Черноречье посёлкерча берий командашта юкъера КВН. 17.00. «ЛадувгIа Нохч-ГIалгIай ашарашка» яха духовой оркестра выступлени. 17.00. «Парте экономически политика доккхагIа дола декхар — наьха хьал-торо тоадар» яха лекци. 17.30. Юридически консультаци. 18.00. «Обществана духьалара зуламаши уж дIададахари» яха беседа. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 16.00. Халкъа университет. Iалам лорадара факультет. «КПСС XXIV съезди Iалам лорадара дешаши» яха лекци. Кинофильмаш хьокхаргда. 17.00. «СагI Дегаондалиа дек из дош!» яха дагахьара журнал.

Пролетбата цIерагIча культура ЦIа. 18.00. «Мохк агар хьахиларах Iилман дьиюи яхар» яха лекци. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупская цIерагIара культура ЦIа. 12.00. Чернореченски кустерча сомий бешамаш лелаерий собрани. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

26 декабрь

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00. «Фаьлгий дунен тIа» яха берий киноутренник. 9.30. В. И. Ленина цIерагIча культура цIен музыкальни кружокий отчетни концерт. 12.00. «Хозачун дунен тIа». Вай ханарча бальни халхарий школа дешархой выступлени. 13.00. «Дед-Мороза мушкетераш» яха къонача зрители спектакль-фаьлг. 14.00. Классически музыка езарий клуб. Оперни халкъа театра йийлла урок. 16.00. «Школеи цIагIеи бераштa кхетам балар» яха лекци. 17.00. «Глобус» яха кинолекторий. Iилман-популярни фильмаш хьокхаргда. 17.00. Болх беш я Дед-Мороза кердача шера мастерская. 19.00. «Затюканный опостол» яхача спектакла премьера.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Звездочка» яха кинотеатр. «Безача мехка гIолла» яха фестиваль. 12.00. Истола тIарча теннисагIа йола яхьаш. 16.30. «Бригантина» яха клуб. «Гайдари пун книжкаши» яха утренник. 16.30. Iилман-популярни фильмаш хьокхаргда. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 12.00 «Космонавт» яха кинотеатр йийлла я. 17.00. Iаламе ю кинопутешестви.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 12.00. «Пионер яха кинотеатр йийлла я. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

Александр Иванович ТРОИЦКИЙ

1971 шера 22 декабре цIаьхха кхелхав 1927 шера денз КПСС член, Нохч - ГIалгIай АССР мехкдаьттаи мехкдаьттахимически промышленноста Заслуженни деятель, персональни пенсионер Александр Иванович Троицкий.

1905 шера Воронежски обласерча Ростоши яхача юрта ваьа А. И. Троицкий. 1936 шера Грозненски мехкдаьтта институт йистеяьккхачул тIехьагIа установка начальникалла, цеха вокккхагIволча инженералла, керттерча инженералла, цул тIехьагIа 1943 шера денз гор. Грознерча № 420 йолча мехкдаьтта чакхдоахача завода директоралла боах баьб.

1952 шера мехкдаьтта промышленноста Академи йистеяьккхачул тIехьагIа А. И. Троицкий Грозненски Нефтегаз завода директоралла, хIаьта 1954 шера «Грознефтехимзаводы» объединене производственно - товарни контора управляющелла хьожаву.

ВКП(б) XVIII съезда делегат хиннав иов. А. И. Троицкий. Цкъа санна, дукхаза а КПСС Нохч-ГIалгIай обкома, Грозненски горкомеи Заводской райкомеи членалла хийржав, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета, къахьегамхой депутатий Грозненски городскойи Заводской районнии Советий депутата хиннав.

Йоккха квалификаци йола инженер, кхетаме кулгалхой хьехамтелари, принципиальни коммунист, дика организатор вар Троицкий Александр Иванович. Ший дерригa низаши знанеши, Iаьамате йоккха опыт а дами духдувлаш дола хьинар а дIатийннад цо республика мехкдаьтта чакхдоаха промышленность дегIайоалаяра гIулакха. Беркате къахьегаш хьинаре общественни болх беши, наьха терко еш а царна фу эш ховш а хиларах дег тIара дукха везаш хиннав А. И. Троицкий мехкдаьтта чакхдоахараштa.

Паччахьалхенна гарга доккхий хIамаш карагIдувларах Къахьегама Щеча Байракха ордeн, «Знак почета» шин ордeн, «Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIема хана хьинаре къахьегарах» «Денале къахьегарах», «Кавказ лорарах» яха медалаш еннай А. И. Троицкена.

Александр Иванович Троицке сийлахьа гIулакхаш из вовзаш мел хиннарий дегашка латтаргда массаза а.

Новкъостий группа.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 декабрь

8.50 — Массанена йола гимнастика. 9.15 — Кердадараш. 9.30 — Концерт. 10.15 —Пионерий Дворецера бераштa ю трансляци. 11.15 — Дунен халкъий творчества. 11.45 — «УнагIуцIено». Iилман - популярни программа. 12.15 — Документальни фильм 12.35 — «Старт». Телевизионни спортивни журнал. 13.15 —«БархIлагIа» яха художественни фильм. 15.00—Дунени Европан чемпионка Турищева Людмилах йола кинoочерк. 15.15 — Хьайбай дунен тIа. 16.30 — Экономико-математически методийи вычислительни техникан ларда тIа юрта боахам лелабар тоадара гIулакхаш 17.00 — Кинопередача. 17.50— Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала). 18.05 — «Доаккха доацача дувцара йола сюжет» яха художественни фильм. 19.30 — «Эрсий Iа» яха искусства фестиваль. Пятницке цIерагIча Паччахьалкхен Академически эрсий халкъа хора концерт. Чайковске цIерагIча концертни залера трансляци. 20.30 —«Ха». Информационни программа. 20.55 — Концерта трансляци дIахояхьар 21.45— Анчаров. «Денна тIехьа ди». Телевизионни спектакла премьера. 7—гIа дакъа. 16-гIа июнь, пIаьраска». 23.00 — Кердадараш.

26 декабрь

9.05 —Бераштa йола Iуйренара гимнастика. 9.15 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта. Гургал бетта сахьат. 10.00 — Музыкальни киоск. 10.30 — «Сийна кIазилг» яха мультфильм. 11.00 — Дешархошта. «Орленок» яха телестуде юнкораш Советски Союза шозза турпалца, заслуженни летчикаца-испытателаца Коккинекица вIашагIкхетар. 12.00 — Симфонически оркестра концерт. 12.45 — «Марья-искусница» яха художественни фильм. 14.05 —Советски Эскарен Флотен бIухошта Мурманскера передача. 14.30 — Бераштa йола театр. Теникий Московски театра Михалкова «Сомбреро» яха спектакль. 15.20 — «Хозле, са республика!» Халкъа творчества телевизионни фестиваль Октябрьский район. 16.10 — Сийрда парус. ЙоккхагIа йолча классаlшка дешабагIараштa йола передача. 17.00 — Кинолюбителий клуб. Передача ю кинорежиссера Шнейдерова. 18.00 — Кердадараш. 18.10 —«ДоттагIий юкъ». Передача ю йоазанхочо Алексина. 19.10 — Музыкальни вIашагIбеттабалар. Ошанина стихаех йола иллеш. 19.40 — «Тахан— Японии». КхоалагIа передача. 20.10 — «Верный робот» яха телевизионни спектакль. 21.20 — «Ха». Информационни программа. 21.50— «Теша хaладола бакъдар» яха фильм. 22.50 — Кердача шера бийсанара фаьлг. Музыкальни фантази. 23.20 — Кердадараш.

РАДИО

25 декабрь

6.30 «Юртара вахар». 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя», газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор». 8.25 — «Къонал» Кагирхошта йола радиовыпуск (эрсий меттала) 15.20 —Музыкан таш вIашагIкхетар. Музыкальни училище хьехархочуница Николаевцара къамаьл (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 18.30 — «Къонал». Кагирхошта йола радиовыпуск (гIалгIай меттала).

ЯРМАРКА ХЬАЙИЙЛЛАЙ

Тахан денз город Грознерча Централъни рынке болх бе йолалу промышленни товараш дохка розничии ярмарка.

Ярмарке дохкаш хургда массе тайпара барзкъаш, кога гIирс, кIадаш, керта тIа тохкаю хIамаш, гурахь-Iай дувхаду кхыдола товараш.

Ярмарке дувла, шоашта эша товараш эца!

Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерство.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллей Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 3—8, Грозне 5—7 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. 26 декабрера, 29 декабре кхаччалца морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, цхьаццайолча хана йоачан а йолаш, дохк а доаллаш, лостам хувцаш гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 3—8 градус шелал йолаши деношка 1 градус шелалгара, 4 градус йIовхалга кхоачаши хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.— 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи, культураи, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51, 364051, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны; редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства— 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05298. Заказ № 10971.